

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Leová Quỳnh Anh

Etnický konflikt v Centrální vrchovině (Tây Nguyên)

v letech 2001 a 2004

Ethnic conflict in Central Highlands (Tây Nguyên)

in 2001 and 2004

Praha 2018

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph. D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Doc. PhDr. Miroslavu Nožinovi, Ph. D. za trpělivost a cenné připomínky a všem, kteří mě podporovali a svými komentáři k textu pomohli k úspěšnému dokončení práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím zdrojů uvedených v seznamu použité literatury.

V Praze dne 30. 7. 2018

.....

Leová Quỳnh Anh

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá etnickou situací v Centrální vrchovině ve Vietnamu (vietnamsky Tây Nguyên) a etnickým konfliktem, který vyústil v nepokoje v letech 2001 a 2004. Cílem práce je analyzovat tento konflikt a jeho dopady na aktuální národnostní politiku vietnamské vlády. Příčiny tohoto konfliktu sahají hluboko do historie vztahů mezi majoritním etnikem Viet (Việt, také Kinh) a menšinovými etniky. Největší vliv na něj měla Indočínská válka, válka ve Vietnamu a ekonomické reformy Đổi Mới, v jejichž rámci se vláda snažila zvýšit životní úroveň minoritních etnik tak, že na tato území přesídlila Viety, aby jim předávali své zkušenosti a přiblížili je majoritě. Nárůst počtu příslušníků majoritního etnika a utužování kontroly minorit však vedly k nárůstu mezietnického napětí a následnému etnickému konfliktu.

Klíčová slova: Vietnam, minoritní etnika, etnický konflikt, Tây Nguyên, Centrální vrchovina

Abstract:

This bachelor's thesis deals with ethnic situation in the Central Highlands (Tây Nguyên) in Vietnam and with the ethnic conflict which lead to riots in 2001 and 2004. The aim of my thesis is to analyse this conflict and its impacts on current national minorities policy in Vietnam. Roots of this conflict go deep into history of relationship between ethnic majority Viet (Việt, or Kinh), and ethnic minorities. The Indochinese War and the Vietnam War had the biggest impact on this conflict, so did the economic reform Đổi Mới. The Đổi Mới aimed to improve living standards of ethnic minorities by resettling Viets to pass on their experience and help minorities to level up. However, number of the Viets have started to increase and tightening of control over the minorities lead to growth of interethnic tensions which resulted in ethnic conflict.

Keywords: Vietnam, ethnic minorities, ethnic conflict, Tây Nguyên, Central Highlands

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	6
Úvod.....	7
1. Teoretická část	8
1.1. Etnický konflikt.....	8
1.2. Aktéři etnického konfliktu	9
1.2.1. Etnikum	9
1.2.2. Národ, nacionalismus	10
1.2.3. Státní národ, menšina.....	12
1.3. Teorie o příčinách přímého etnického konfliktu	14
1.3.1. Politický střet	15
1.4. Průběh etnického konfliktu	16
1.5. Řešení etnického konfliktu.....	16
2. Analytická část.....	19
2.1. Etnická situace ve Vietnamu	19
2.2. Geografie.....	19
2.3. Obyvatelstvo a etnická klasifikace.....	20
2.3.1. Klasifikace podle jazykových rodin a prostředí	22
2.4. Centrální vrchovina (Tây Nguyên)	23
2.2. Nástin ethnohistorie Centrální vrchoviny a charakteristika mezietnických vztahů	24
2.2.1. Předkoloniální období	25
2.2.2. Koloniální období.....	26
2.2.3. Indočínská válka.....	29
2.2.4. Meziválečné období a Vietnamská válka	31
2.2.5. Sjednocený Vietnam	34
2.3. Analýza nepokojů z roku 2001 a 2004 a jejich důsledky.....	36
2.3.1. Rok 2001	36
2.3.2. Rok 2004	40
2.3.3. Pohled z vietnamské strany	40
2.3.4. Vyjádření vlády.....	41
2.4. Impakt konfliktu na aktuální politiku vietnamské vlády.....	42
2.4.1. Strukturální přístupy.....	42
2.4.2. Distribuční přístupy.....	43
2.5. Současná situace	45
Závěr	47
Seznam použité literatury.....	50
Internetové zdroje	52
Přílohy.....	56

Seznam použitých zkratk

FULRO	Front Unifié de Lutte des Races Opprimées
HRW	Human Rights Watch
KSV	Komunistická strana Vietnam
MFI	Mountagnard Foundation, Inc.
PMS	Pays Montagnarde du Sud
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
VDR	Vietnamská demokratická republika
VSR	Vietnamská socialistická republika
VND	Vietnamský dong
VS	Vietnamský stát

Úvod

K tématu etnik ve Vietnamu jsem se dostala během prvního semestru na univerzitě, kde jsem absolvovala předmět Minoritní etnika ve Vietnamu. Protože jsem se vždy zajímala o cizí kultury, předmět mě velmi zaujal a již tehdy jsem věděla, že se má bakalářská práce bude týkat minoritních etnik ve Vietnamu. Na etnický konflikt v Centrální vrchovině jsem po prvé narazila během přípravy na zkoušku, která zahrnovala četbu textu od Pamily D. McElwee *Ethnic minorities in Vietnam: are globalization, regionalism, and nationalism hurting or helping them?* Tento příspěvek se krátce o zmiňuje o demonstracích v Centrální vrchovině, jejich příčiny však autorka příliš nerozebírala. Proto jsem se rozhodla, že tento konflikt důkladněji prozkoumám.

Tématem mé bakalářské práce je etnický konflikt ve Vietnamu, který započal již při prvních setkání mezi majoritními Viety a minoritními etniky. Vietnamská socialistická republika se v rámci politiky budování národa snaží o integraci všech svých obyvatel, což vyvolává u etnických menšin odpor. Cílem mé práce je tedy analyzovat tento konflikt a jeho dopady na aktuální politiku národnostních menšin ve Vietnamu.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a analytické. V teoretické části se zabývám klíčovými termíny pro pochopení etnického konfliktu a popisuji příčiny, průběh, důsledky a řešení etnického konfliktu. Analytická pasáž se skládá z historické části, po níž následuje analýza demonstrací z roku 2001 a 2004 a jejich důsledků. Na závěr se zabývám vlivem těchto demonstrací na současnou politiku národnostních menšin.

K výzkumu používám metodu kvalitativní analýzy primárních a sekundárních materiálů. Mými primárními zdroji jsou články a nařízení vydané vietnamskými úřady a vládou. Mou sekundární literaturou jsou v teoretické části především knihy od T. H. Eriksena, D. L. Horowitz a F. Tesaře, antropologů a politologů zabývajících se etniky, národy a etnickými konflikty. V analytické části práce využívám hlavně dokumenty od organizace Human Rights Watch a knihy od G. C. Hickeyho, který zmapoval dějiny Centrální vrchoviny od paleolitu do roku 1976.

Podle mých informací je tato práce první odbornou prací v češtině, která se zabývá etnickým konfliktem v Centrální vrchovině. Měla by proto sloužit jako zdroj základních informací o tomto konfliktu a pro rozšíření výzkumu.

Poznámka k transkripci: Pokud neexistuje česká verze, vietnamské názvy ponechávám v původním tvaru a skloňuji pouze koncovku. Pro vlastní jména v jazyce minoritních etnik používám vietnamskou transkripci.

1. Teoretická část

Abychom pochopili etnický konflikt ve Vietnamu, vysvětlíme si několik vybraných pojmů a přístupů. Nejprve si definujeme etnický konflikt a jeho druhy. Poté si představíme jeho aktéry, tedy etnikum, národ, státní národ a etnickou a národnostní menšinu. V další podkapitole se budeme zabývat teorií o příčinách etnického konfliktu. Druhá polovina teoretické části se věnuje průběhu, důsledkům a řešením etnického konfliktu.

1.1. Etnický konflikt

Konflikt je definován jako boj mezi dvěma a více stranami, jehož cílem je něco získat a zároveň zneškodnit, zranit či zlikvidovat protivníka.¹ Slovo konflikt sice naznačuje alespoň dvě strany, konfliktně se však může chovat pouze jedna strana, aby byla situace zhodnocena jako konflikt.²

Konflikt můžeme rozdělit například podle intenzity, aktérů, území či příčiny. Na základě intenzity dělíme konflikt na *přímý* a *nepřímý*. Přímý (otevřený či násilný) konflikt se dále dělí na konflikt nízké a vysoké intenzity. Rozdíl mezi nimi je v počtech obětí za rok, hranicí je pak tisíc obětí za rok. Opakem je konflikt nepřímý, během něhož obvykle nedochází k obětem. V mezinárodních vztazích se dále rozlišuje konflikt *vnitřní*, v rámci jednoho státu, a *vnější*, mezi aktéry mezinárodních vztahů, což jsou státy, mezinárodní organizace a další skupiny.³ Dalším kritériem, podle kterého můžeme konflikty rozdělit, je příčina. Na jejím základě rozlišujeme konflikty *kulturní* (etnické a náboženské), *ekonomické*, *geografické*, *politické* a *geopolitické*.⁴ Klasifikace konfliktů podle příčin však může být problematická, neboť se důvod konfliktu může časem změnit. Může začít například jako antikoloniální, pak se vyvinout v etnický. Většina konfliktů navíc nemá pouze jednu příčinu, mnoho jich propukne v důsledku souhry více faktorů.⁵

Na základě výše uvedených kritérií řadíme konflikt ve Vietnamu mezi vnitřní, přímé, a především etnické konflikty. Tento konflikt však provází také náboženské, ekonomické či politické problémy, proto nelze konflikt dle příčiny jednoznačně klasifikovat.

Kdy se konflikt stává etnickým? Podle Tesaře je to tehdy, pokud alespoň jedna strana vnímá konflikt skrze etnické cítění.⁶ To znamená, že alespoň jedna strana tvrdí, že její etnická

---

¹ HOROWITZ, Donald L. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press, 2000. s. 95.

² TESAR, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. s. 37

³ *Tamtéž*. s. 26-27.

⁴ TOMEŠ, Jiří. *Války po rozpadu bipolárního světa – tendence a příčiny*. In: TOMEŠ, Jiří aj. *Konflikt světů a svět konfliktů*. Praha: Nakladatelství P3K, 2007. s. 102.

⁵ *Tamtéž*. s. 100.

⁶ TESAR, c. d. s. 37.

identita je důvod, proč příslušníci jejího etnika nemůžou naplnit své zájmy nebo proč nemají stejná práva.⁷ Celý konflikt však nemusí být nutně hodnocen jako etnický nebo ho tak může vnímat pouze část účastníků. „Můžeme jít ještě dále a tvrdit, že etnický konflikt je často jen průvodním jevem situací vyvolaných politickými a ekonomickými zájmy, válečnou strategií a podobě, a jen někdy se dotýčná situace a etnický konflikt opravdu kryjí.“⁸ V našem případě však hraje etnicita důležitou roli, a proto lze skutečně tvrdit, že konflikt ve Vietnamu je etnický.

1.2. Aktéři etnického konfliktu

1.2.1. Etnikum

Neexistuje žádná definice etnika, která by byla všeobecně přijata. Pojem je totiž natolik široký, s mnoha zvláštnostmi a výjimkami, že ani mezi odborníky nepanuje shoda, co je etnikum. Pokud se podíváme do encyklopedií či naučných slovníků, zjistíme, že etnikum je neurčitá skupina lidí, kterou spojuje kultura a další rysy, jako je například jazyk či teritorium.⁹

Anthony D. Smith, významný britský historický sociolog, určil šest rysů vymezující etnikum.¹⁰ Jedním z nejdůležitějších kritérií je *mýtus o společném původu*, který upevňuje pouto mezi členy etnika a vyjadřuje odlišnost od jiného etnika.¹¹ Podobným kritériem jsou *sdílené dějiny*, jež hrají klíčovou roli v nacionalismu, který je jedním ze základních příčin etnického konfliktu.¹² Dalším znakem etnika je *kolektivní jméno (ethnonymum)*. Některá méně vyspělá etnika sice nemají jméno pro svůj lid, ale mají označení pro své sousedy z jiného etnika. Tím, že pojmenovávají cizí skupinu lidí, vyjadřují odlišnost od vlastního etnika.¹³ Pro etnikum je dále charakteristická *sdílená kultura*, to je náboženství, zvyky, umění a především jazyk, který je nositelem kultury a nástrojem vzájemné komunikace. Dalším rysem etnicity je *asociace s určitým územím*. Etnikum může sídlit v konkrétní oblasti nebo i rozptýleně, nejen v různých částech státu, ale i světa. Etnikum, které nežije jen na jednom území, má obvykle posvátné místo či území předků, které považuje za své a ke kterému se může symbolicky obrátit.¹⁴ Výše zmíněné rysy však nedělají ze skupiny lidí etnikum. Posledním a zároveň tím nejdůležitějším kritériem je *pocit solidarity*, pocit vzájemnosti, který spojuje

⁷ CORDELL, Karl a WOLFF, Stefan. *Ethnic Conflict*. Cambridge: Polity Press, 2010. s. 5.

⁸ TESAŘ. c. d. s. 37.

⁹ Například *Velký slovník naučný*. Praha: Diderot, 1999. heslo etnikum, etnicita. Dále *Universum: všeobecná encyklopedie*. Praha: Odeon, 2000-2001. s. 639.

¹⁰ SMITH, Anthony D. *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Basil Blackwell, 1986. s. 22-30.

¹¹ *Tamtéž*. s. 24.

¹² TESAŘ. c. d. s. 21.

¹³ *Tamtéž*. s. 21.

¹⁴ SMITH. c. d. s. 26-28.

členy jednoho etnika dohromady. Toto kritérium vnímá Smith jako nejdůležitější. Při výskytu nebezpečí, které by mohlo ovlivnit existenci etnika, totiž nastupuje pocit solidarity se svým etnikem, který převáží nad příslušností k sociální třídě či regionu.¹⁵ Žádné etnikum však není zcela homogenní, ani co se týče prostoru a forem existence. Nepřítomnost některého z výše uvedených znaků, vyjma pocitu solidarity, není pro určení etnika tak zásadní.

Pro vymezení etnika je rovněž důležité prostředí a okolí etnika. Podle norského antropologa Thomase Eriksena vzniká etnicita teprve až prostřednictvím interakce s jinými skupinami, nikoliv v izolaci. Pokud se určitá skupina lidí nestýká s jinými lidmi, neexistuje nikdo, komu by mohla kulturní rozdíly sdělovat.¹⁶

1.2.2. Národ, nacionalismus

Ve *Velkém sociologickém slovníku* je národ definován jako kulturní a politické společenství, které formovaly hlavně společné dějiny a společné území. Národ se vymezuje třemi hledisky: *kulturním*, *politickým* a *psychologickým*. Kromě kultury, kterou jsme se zabývali již v předchozí podkapitole, národ definuje také společná politika. Podle slovníku je národ politickým společenstvím na základě toho, že mají buď vlastní stát, federaci, nebo autonomní status v rámci multikulturního státu. Psychologickým hlediskem, které je považováno za nejdůležitější, je myšleno vědomí jedince o jeho příslušnosti k danému národu.¹⁷ Autoři slovníku rovněž uvádí, že národností, tedy příslušností k národu, je obvykle v anglickém a francouzském pojetí označována státní příslušnost, avšak v SSSR a v ČSSR se národnostmi označovaly etnické menšiny,¹⁸ jako tomu je dnes ve Vietnamu.

Při pohledu zpět zjistíme, že definice etnika a národa se od sebe tolik neliší. Oba útvary pojí společná kultura, území, jazyk a dějiny a netvoří je biologické pouto, nýbrž pouze pouto symbolické. Mezi odborníky nepanuje shoda na tom, jaký je vztah mezi národem a etnikem. Podle nich mezi těmito dvěma útvary ani neexistuje ostrá hranice. Etnolog Filip Tesař uvádí, že rozdíl mezi etnikem a národem by měl teoreticky spočívat v tom, že národ představuje i politickou jednotku. V praxi je odlišení etnika a národu složitější, což ústí v časté zaměňování těchto pojmů.

V případě národů vystupuje do popředí velký zájem o historii. Prostřednictvím *interpretace* dějin si jedinci vytváří duchovní pouto s ostatními. Silná orientace na dějiny

---

¹⁵ SMITH. *c. d.* s. 30.

¹⁶ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. s. 199.

¹⁷ LINHART, Jiří aj. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. s. 669.

¹⁸ *Tamtéž*.

a jejich počátek je podle Tesaře určitým ukazatelem utváření národa.¹⁹ V mnoha případech však bývá historie upravována k potřebám současnosti.²⁰

Výklad historie je také důležitý, neboť je stěžněm nacionalismu, který Tesař definuje jako požadavek, „... aby politická komunita byla definována na základě určitých sdílených etnických či kulturních rysů. Protože se v mnoha případech komunita nacionalisty vymezená jako národ neshoduje s existujícím územním či politickým uspořádáním, následuje požadavek na jejich změnu.“²¹ Stručně řečeno, podle Tesaře je nacionalismus nárok, aby politická komunita odpovídala té národní. Původci těchto požadavků jsou etnická nebo národní hnutí. Mezi etnikem a národem však neexistuje ostrá hranice, a proto navrhuje Tesař tato uskupení označovat jako hnutí etnonacionální, „... což ukazuje na etnicky pojatou sebedefinici, relativně vysoký stupeň uvědomění i politické ambice.“²²

Aby byl nacionalismus úspěšný, je potřeba politické efektivity a podpory lidí. Eriksen ve své knize *Etnicita a nacionalismus* uvádí, že toho nacionalismus dosahuje tak, že slibuje bezpečí a stabilitu v době nejistoty. Tento norský antropolog totiž tvrdí, že jedním z cílů nacionalistické ideologie je „...znovuvytvořit pocit úplnosti a kontinuity s minulostí, překonat odcizení nebo propast mezi jednotlivcem a společností, kterou přinesla modernita.“²³ Eriksen také uvádí, že nacionalismus je metaforou příbuzenství, což dokazuje i nacionalistická terminologie, jako je například matka vlast, otec národa, či oslovení „bratři a sestry“. Nacionalismus se objevuje často právě ve chvíli, kdy je oslaben sociální význam příbuzenství, a slibuje uspokojení potřeb, jako je například bezpečí či pocit kontinuity, tzn. potřeb, které dříve uspokojovalo příbuzenství.²⁴ Obvykle je nacionalismus nejsilnější, když je narušena rovnováha a etnikum se cítí být ohroženo například migrační či ekonomickou změnou. Skrze nacionalismus tak dochází k ujištění, že přes veškeré změny ve společnosti se můžou obrátit na své etnikum, které je spojuje s minulostí.²⁵

Nacionalisté také mnohdy využívají etnické symboly. Jejich použitím dojde k povzbuzení vědomí vlastní odlišnosti, a tudíž k vyvolání národnostního cítění. Důležitým prvkem nacionalismu je například mapa, která může být velmi přesným a mocným symbolem národa.²⁶

---

¹⁹ TESAŘ. *c. d.* s. 57-58.

²⁰ ERIKSEN. *c. d.* s. 156.

²¹ *Tamtéž.* s. 57-58.

²² TESAŘ, Filip. *c. d.* s. 60.

²³ ERIKSEN. *c. d.* s. 173.

²⁴ *Tamtéž.* s. 178-179.

²⁵ ERIKSEN. *c. d.* s. 119

²⁶ *Tamtéž.* s. 171, 176.

V současné době souvisí rozvoj nacionalismu rovněž s rozvojem komunikačních prostředků, jako je například tisk, rádio, televize a v současné době hlavně internet. Eriksen uvádí, že tyto prostředky hrají důležitou roli v obnovení a posilování nacionálních citů.²⁷ Díky těmto technologiím je možné se setkat s někým, s kým by se člověk neseťkal, a lze se spojit s někým, kdo žije na opačné straně světa.

1.2.3. Státní národ, menšina

Jak se liší národ od státu? Stát je nezávislý politický systém na určitém území, který má komplexní právní systém a disponuje mocí vynutit si dodržování jeho právního řádu. Pojem stát je tak spíš politicko-právním pojmem, zatímco národ je pojmem psychologicko-kulturním. Pokud hranice státu odpovídají hranicím národa, jedná se o národní stát.²⁸ Národ a stát však mohou existovat nezávisle na sobě. V Evropě obvykle docházelo k utvoření národa, který vytvořil stát. V rozvojových, především kolonizovaných státech tomu bylo naopak. Nejprve vznikl stát, který vytvořil národ. Ke kulturní integraci těchto státních národů, prostřednictvím zavedení společného správního a vzdělávacího systému, práva či jazyka, tak docházelo až po politickém sjednocení.²⁹ V tak Evropě vznikaly převážně národní státy, zatímco v Asii a Africe vznikaly státní národy.^{30 31}

Na Západě vzniká nacionalismus mezi lidem a do určité míry spontánně. U státních národů je tomu naopak. Nacionalismus zde obvykle vzniká na vrcholné úrovni a k lidu se dostává shora. Stát, který nebyl stvořen národem, nýbrž hranicemi, právem a správou, v sobě zahrnuje nesourodé, často vzájemně nepřátelské etnické skupiny. Národní integrace by tak v případě státního národu měla být založena například na ekonomické závislosti či politice, nikoli na jazykové a kulturní příbuznosti.³² Ekonomické a politické vazby však nejsou tak pevné jako kulturní. Výsledkem toho je často konflikt a vzrůstající separatistické tendence ze strany menšin.

Na základě předchozích podkapitol víme, co si pod pojmy etnikum a národ představit. Nyní se podíváme na definici etnické a národnostní menšiny. Eriksen uvádí, že „etnickou menšinu můžeme definovat jako skupinu, která je početně menší než zbytek populace

---

²⁷ ERIKSEN. *c. d.* s. 174-175.

²⁸ REJAI, Mostafa a ENLOE, Cynthia H. Nation-States and State-Nations. In: *International Studies Quarterly*. 1969. s. 143.

²⁹ *Tamtéž.*

³⁰ Jako příklad si můžeme uvést Vietnam: nejprve vznikl vietnamský stát, resp. Tonkin, Annam a Kočínčina, s pevně stanovenými hranicemi a správním systémem vytvořeným francouzskými úředníky. Tento ohraničený státní útvar následně stimuloval vznik vietnamského nacionalismu a národa. Z toho vyplývá, že stát národu nejen předcházel, ale dokonce sehrál významnou roli v jeho vytvoření.

³¹ REJAI a ENLOE. *c. d.* s. 140.

³² *Tamtéž.* s. 152-153.

ve společnosti, je politicky nedominantní a je reprodukována jakožto etnická kategorie.³³ Opakem minoritního etnika je etnikum majoritní, většinové, které má obvykle větší politické zastoupení.³⁴ Tento pojem však bývá zaměňován s pojmem národnostní menšina. Často se objevuje spojení etnické a národnostní menšiny, aniž by jej doprovázelo vysvětlení rozdílu mezi nimi. Jak se od sebe liší?

Waldenberg uvádí, že národnostní menšina je jednou z etnických menšin.³⁵ Tento polský právní dále tvrdí, že ze sociologického nebo politologického hlediska může být pojem národnostní menšina protikladem „... ke státnímu národu, který se charakterizuje také jako národ titulární. Který je národem státním, napovídá obvykle již název státu.“³⁶ Z toho vyplývá, že národnostní menšina je část národa, která není národem státním.

Rozlišujeme dva typy národnostních menšin. První typ je charakteristický tím, že se jedná o část národa, který má vlastní stát mimo hranice obývaného státu, jedná se tak o státní národ. Druhý typ se vyznačuje tím, že jde o část národa, který nemá vlastní stát.³⁷ Národ se však nemusí skládat pouze z jednoho etnika. „Existují (...) také národy, které si uvědomují, že pocházejí z několika dřívějších etnických společenství, z nich žádné nesehrálo v procesu vzniku daného národa rozhodující roli.“³⁸ Tyto národy Waldenberg nazývá multietnickými či politickými.

---

³³ REJAI a ENLOE. *c. d.* s. 199.

³⁴ Jako výjimku můžeme uvést situaci ve Rwandě. V období belgické nadvlády zde menšinová Tutsiové výsadní postavení, zatímco většinová Hutuové se k moci dostali až v 60. letech 20. století.

³⁵ WALDENBERG, Marek. Terminologie. Národ, národnostní menšiny, národní otázky, národní ideologie. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. s. 428.

³⁶ *Tamtéž*.

³⁷ *Tamtéž*.

³⁸ *Tamtéž*. s. 30.

1.3. Teorie o příčinách přímého etnického konfliktu

Donald Horowitz shrnul dosavadní přístupy vysvětlující příčiny etnických konfliktů do deseti následujících bodů:

1. etnický konflikt je následkem rozdílné etnicity
2. etnický konflikt je následkem dlouhodobé nenávisti
3. etnický konflikt je následkem střetu rozdílných kultur a hodnot
4. etnický konflikt je ovlivněn modernizací
5. etnický konflikt je následkem ekonomické soutěže mezi různými etniky
6. etnika jsou v podstatě klientelistická, což následně vede ke konfliktu (pokud jedna skupina etnizuje státní politiku, může dojít ke snaze o odtržení nedominantních skupin; také úspěch některých etnik vyvolává závist a strach u těch méně úspěšných, což může vyvolat konflikt)
7. etnika mají tendenci vzájemně koordinovat své chování, tudíž při narušení rovnováhy dochází ke konfliktu
8. etnický konflikt je následkem souboje o moc
9. etnický konflikt je následkem selhání důvěry mezi etniky (kvůli pocitu nejistoty ze záměrů druhé strany)
10. na etnický konflikt mají vliv evoluční předpoklady³⁹

Dalo by se říci, že Horowitz dělí tyto přístupy na „tvrdé“ (*hard*) a „měkké“ (*soft*). Zastánci tvrdých přístupů tvrdí, že etnický konflikt je součástí lidské přirozenosti, naopak zastánci měkkých přístupů pokládají konflikt jako výsledek strategických rozhodnutí a mocenské manipulace.⁴⁰ Výše uvedené body jsou celkem srozumitelné, nicméně bych se ráda zastavila u bodů 4, 10 a 6.

Podle Horowitze existují tři přístupy k etnickému konfliktu a modernizaci. První vnímá etnický konflikt jako pozůstatek tradicionalismu a jeho osudem je podlehnout modernizaci. Druhý přístup tvrdí, že etnický konflikt je typickým odporem vůči modernizaci. Třetí přístup vysvětluje etnický konflikt jako část, či dokonce produkt, modernizačního procesu. S modernizací je spojen vývoj komunikačních technologií a masmédií, proměna života na venkově a ve městech (především díky urbanizaci),⁴¹ emancipace etnik a další procesy, které narušují tradiční kulturní omezení.⁴² Eriksen také uvádí, že „integrace původně samostatných skupin do sdíleného ekonomického a politického systému zviditelňuje nerovnosti, protože skupinám umožňuje vzájemné srovnání.“⁴³ Nerovnoměrné přerozdělování ekonomických příležitostí je tak významným zdrojem napětí mezi skupinami.

---

³⁹ HOROWITZ, Donald L. *Structure and Strategy in Ethnic Conflict*. Washington D. C.: 1998. Cit. podle TESAŘ. c. d. s. 82-83.

⁴⁰ TESAŘ. c. d. s. 83.

⁴¹ HOROWITZ, c. d. s. 96-100.

⁴² TOMEŠ. c. d. s. 109.

⁴³ ERIKSEN. c. d. s. 258

Velký vliv na propuknutí konfliktu mají podle Horowitze rovněž emoce. Strach, zášť, nenávisť či vztek jsou pokládány za hnací motor, který vede lidi k účasti v konfliktu, a díky němuž zapomínají na možná rizika z konfliktu plynoucí.⁴⁴ Kromě emocí má velký vliv na propuknutí etnického konfliktu také etnocentrismus a xenofobie, jež jsou vrozeným lidským chováním. Etnocentrismus⁴⁵ souvisí s přeneseným vnímáním příbuzenství a udržuje skupinu soudržnou, zatímco xenofobie souvisí s obranou prostoru, čímž brání pronikání nežádoucích cizinců.⁴⁶ Mnoho konfliktů vzniká například kvůli narušení prostoru, neboť nově příchozí mohou být vnímáni jako ekonomická hrozba, zejména pokud jsou přistěhovalci ekonomicky silnější než původní obyvatelé.⁴⁷

1.3.1. Politický střet

Tvorba zákonů, implementace politik a alokace zdrojů má významný vliv na příležitosti, status a práva etnických skupin. Jako příklad můžeme uvést přístup k ekonomickým zdrojům, právo používat svůj mateřský jazyk, svobodu náboženského vyznání a další. Stát tak hraje klíčovou roli v politice etnických menšin a je hlavním cílem etnické soutěže.⁴⁸ V mnoha případech převzalo kontrolu nad státem jedno etnikum a tuto kontrolu využilo pro prospěch svých příslušníků.

V rámci budování státního národa dochází ke kulturnímu začlenění všech obyvatel, tedy i minoritních etnik. Podle marxismu-leninismu, na který se Komunistická strana Vietnamu odvolává, jsou některé národy opožděné ve vývoji a úkolem vyspělejších národů je jim pomoci dosáhnout stejné úrovně.⁴⁹ Tyto kroky však mnohdy vyvolávají konflikt mezi majoritními a minoritními etniky. Etnické skupiny, které mají pocit, že se staly obětmi nerovného zacházení, obvykle požadují nápravu. Pokud vnímají centrální vládu jako nepřátelskou či nedbající, snaží se odtrhnout a ustavit nezávislost svého území, neboť očekávají, že suverenita jim umožní stát se pány nad svým osudem a zákony a politika bude více odrážet jejich potřeby, zájmy a tradici.⁵⁰

---

⁴⁴ TESAŘ. *c. d.* s. 83.

⁴⁵ Etnocentrismus je přesvědčení o nadřazenosti vlastní kultury.

⁴⁶ *Tamtéž.* s. 74-75.

⁴⁷ *Tamtéž.* s. 72.

⁴⁸ ESMAN, Milton J. *An Introduction to Ethnic Conflict*. Cambridge: Polity Press, 2004. s. 15-16.

⁴⁹ STALIN, Josef V. *Marxismus a národnostní otázka*. 2. vyd. Praha: Vydavatelství knih Svoboda, 1950. s. 16.

⁵⁰ ESMAN. *c. d.* s. 78, 95.

1.4. Průběh etnického konfliktu

Cynthia Enloe dělí průběh etnického konfliktu na tři fáze: *hromadění příčin, mobilizace a konflikt a konsolidace*. V této podkapitole si představíme především první dvě fáze. Třetí fáze není pro mou práci relevantní, a proto nemá smysl se jí zabývat.

Za předpokladu, že etnikum vnímá stát jako nefunkční, dochází k hromadění příčin. Etnická křivda však nikdy není dostačujícím důvodem pro vypuknutí konfliktu. Nespokojenost se spíše promítá do požadavků etnik. K dosažení cíle mohou etnické menšiny využít slabého místa v systému. Enloe uvádí jako příklad požadavek větší autonomie či secese.⁵¹ Stát by tak byl zbaven územních a lidských zdrojů potřebných pro jeho rozvoj. Tento požadavek není v podstatě revoluční, ale v očích majority způsobuje zpochybnění existujícího systému.⁵² Existují dlouhodobé a krátkodobé vlivy, které působí na stav etnické situace. Jako příklad dlouhodobých vlivů uvádí Enloe zavedení nových obchodních příležitostí, které mění vztah mezi etnickými skupinami. Rozdílná etnika se najednou dostávají do kontaktu, což vyvolává napětí a nutí vládu k použití donucovacích prostředků. Mezi krátkodobé předpoklady, které konflikt katalyzují, se řadí například výtržnosti ve městech, které se mohou stát prostředkem pro politizaci výtržníků a mobilizaci etnik.⁵³

Mostem mezi stavem a mobilizací je podle Enloe organizace a ideologie. Organizace poskytuje zklamaným příslušníkům etnik alternativní směr jednání a slouží jako prostředek komunikace a struktura pro velení a rozdělení práce. Ideologie doplňuje a posiluje organizaci tím, že vysvětluje příčiny konfliktu a jasně určuje, kdo je přítel a kdo nepřítel.⁵⁴

V případě úspěchu a pádu starých pořádků, nastává fáze prosazování vlastní autority a její upevňování. Jak jsem již uvedla, tato fáze není pro mou práci relevantní, proto se rovnou přesuneme na důsledky a řešení etnického konfliktu.

1.5. Řešení etnického konfliktu

Etnický konflikt může vyvolat spousty důsledků. Podle antropologa Ruldolfo Stavenhagena může například způsobit mezistátní či dokonce mezinárodní napětí. Jedním z důvodů může být propojení etnik se zahraničím. Etnika mohou pocházet z jiných států, než ve kterém žijí, a v případě konfliktu mohou ve svých domovských státech hledat politickou a materiální podporu. Dalším příkladem může být zásah do konfliktu ze zahraničí, například z ideologického důvodu. Jako příklad Stavenhagen uvádí Kaddáfího Libyi,

---

⁵¹ Secese je označení pro odtržení části území státu, a tedy vzniku státu nového.

⁵² ENLOE, Cynthia H. *Ethnic Conflict and Political Development*. Boston: Little, Brown and Company, 1973. s. 224.

⁵³ *Tamtéž.* s. 225.

⁵⁴ *Tamtéž.* s. 232-233.

kteřá podporovala separatistická hnutí ETA (Baskicko) či IRA (Irsko), tedy extrémistická nacionalistická hnutí. Vztahy mezi dvěma sousedícími státy také může ovlivnit uprchlická vlna,⁵⁵ jak uvidíme v hlavní části práce. Nejdůležitějším důsledkem etnického konfliktu je však snaha vlády o jeho řešení, které pak ovlivňuje další vývoj konfliktu.

Jak se tedy dají etnické konflikty řešit? Podle Horowitze lze konflikt řešit dvěma přístupy, strukturálním a distribučním. Distribuční politikou lze dosáhnout etnické rovnováhy v ekonomických příležitostech. Tento přístup vyžaduje etnicky zkreslené investování nebo upřednostnění. Vláda by tak měla investovat do regionů či odvětví, kde je vyšší výskyt etnických skupin, a zároveň přijmout opatření ke snížení rozdílů mezi etniky. Konkrétně toho lze dosáhnout zajištěním stejných podmínek pro všechna etnika v oblasti vzdělání, zaměstnání, obchodu či uzavírání smluv. Strukturálními technikami, například změnou územního nebo volebního uspořádání, lze změnit politický rámec, ve kterém se etnický konflikt objevil. Takovým řešením může být například federalizace, poskytnutí územní autonomie, nebo větší začlenění etnik do rozhodovacího procesu týkající se chodu regionu či státu. Distribuční a strukturální přístupy se nevyklučují, naopak se spíše překrývají a ovlivňují. Například poskytnutí územní autonomie dává etnickým skupinám, které jsou pro svůj slabý vliv znevýhodněné vůči centru, příležitost zavést politiku vhodnou pro danou oblast.⁵⁶

Na základě prací autorů zabývající se touto problematikou Tesař sepsal strukturální přístupy řešení etnických konfliktů: *eliminace odlišnosti, kontrola odlišnosti a uznání odlišnosti*. Tesař tyto přístup dále dělí na nekonfliktní a konfliktní, které obecně převládají.

Eliminaci odlišnosti lze uskutečnit prostřednictvím genocidy, nucených masových populačních přesunů, rozdělení či odtržení a prostřednictvím asimilace nebo integrace. Asimilace, tedy splynutí s majoritním etnikem, patří mezi velmi rozšířené postupy, které však vyvolávají odpor etnik a mohou vést k násilí. „Integrací je zde míněno sjednocení více společenství na společném základě, buď kulturním (etnickém), nebo supraetnickém (politickém).“⁵⁷ Nediskriminující integrace však vyžaduje silné ztotožnění se se státem, který musí všem skupinám přinášet silný prospěch, aby měli společný zájem na jeho uchování.⁵⁸

Druhým řešením je *kontrola odlišnosti*. Často se můžeme setkat s hegemonickou (donucovací) kontrolou, tedy kulturní, náboženskou a jinou dominancí. Převaha „... bývá

---

⁵⁵ STEVENHAGEN, Rudolfo. Ethnic conflicts and their impact on international society. In: *International Social Science Journal*. [online]. 1998. s. 439-441.

⁵⁶ HOROWITZ. c. d. s. 596-597.

⁵⁷ TESAŘ. c. d. s. 218.

⁵⁸ *Tamtéž*. s. 222.

spojena s monopolizací policie a soudnictví určitým etnikem, což umožňuje potlačovat nespokojenost ovládaných.⁵⁹ Kromě toho také může docházet k systémovému potlačování jiné kultury, například prostřednictvím omezování práv a svobod, ekonomické diskriminace či manipulování výsledky voleb.⁶⁰

Posledním, nekonfliktním přístupem je *uznání odlišnosti* prostřednictvím kantonizace, federalizace, či konsocialismu. „Kantonizace (cantonization) znamená oficiální uznání odlišného společenství, přičemž vyjádřením toho je politická autonomie různé šíře, a „komunizaci“ („communitisation“), tj. přenesení rozhodovacích pravomocí na nižší, v ideálním případě co nejnižší politickou úroveň.“⁶¹ Jako příklad Tesař uvádí Jižní Tyroly, Baskicko či Wales. Federalizace je kantonizaci velmi podobná. Federální státy však bývají větší a mají stejnou míru kompetencí a stejnou pozici vůči centrální vládě. Příkladem federace je například Belgie, Kanada či Švýcarsko. Nejideálnějším řešením je podle Tesaře konsocialismus. Konsocialismus, jinak také sdílení moci, „... by měl zavádět takovou politickou rovnost mezi komunitami sdílejícími jeden stát, jaká je jen v praxi možná. Základem konsorciálního systému nejsou pouze teritoriální celky, ale komunity jako takové.“⁶² Konsocialismus je parlamentní systém s poměrným volebním systémem, samosprávou pro jednotlivé komunity v důležitých oblastech, ústavním vetem pro menšiny a vládou široké koalice zahrnující představitele všech skupin. V praxi však není konsocialismus prozatím příliš úspěšný, neboť zahrnuje neustálé smlouvání. Také je nutné splnit výše uvedené podmínky, což se v současné době daří pouze v italské autonomní oblasti Jižní Tyroly.⁶³

Aby byl konflikt vyřešen, musí se hlavně odstranit příčiny konfliktu. Následně musí dojít k politickému a společenskému usmíření a ke spravedlnosti, například prostřednictvím soudního vyrovnání. „Zmíněné přístupy jsou založeny na posílení vzájemného osobního kontaktu a komunikace mezi příslušníky znepřátelených komunit.“⁶⁴

---

⁵⁹ TESAŘ. *c. d.* s. 222.

⁶⁰ *Tamtéž.* s. 219.

⁶¹ *Tamtéž.*

⁶² *Tamtéž.* s. 220.

⁶³ *Tamtéž.*

⁶⁴ *Tamtéž.* s. s. 240.

2. Analytická část

2.1. Etnická situace ve Vietnamu

2.2. Geografie

Vietnamská socialistická republika (Cộng hoà Xã hội chủ nghĩa Việt Nam) je státem jihovýchodní Asie a leží na východním pobřeží poloostrova Zadí Indie, na jednom z nejrozmanitějších regionů jak z hlediska fyzické geografie, tak z hlediska struktury obyvatelstva a jeho kultury. Vietnam sousedí se třemi státy: s Čínou na severu, Laosem na severozápadě a Kambodžou na jihozápadě, zatímco z východu je omýván Jihočínským mořem. Díky této poloze se stala oblast dnešního Vietnamu křižovatkou náboženských, objevitelských a obchodních cest, ať už se uskutečnily po moři či po souši. Střetávaly se zde dva civilizační proudy, čínský a indický. Oblast dnešního severního Vietnamu spadala převážně pod čínskou nadvládu, kdežto střed a jih měl možnost se sám vyvíjet. Během 1. a 2. století tam vznikly dva státní útvary indického typu: Funan (Phù Nam), předchůdce Khmerské říše, a Čamské království (Chăm Pa), které bylo roku 1471 dobyté Đại Việtem, předchůdcem dnešního Vietnamu.

Přibližně tři čtvrtiny povrchu Vietnamu pokrývají hory. Mezi významná pohoří patří například Hoàng Liên Sơn nacházející se v severním Vietnamu, Annamské pohoří (Trường Sơn), které tvoří přirozenou hranici s Laosem a na které navazuje Centrální vrchovina (Tây Nguyên). Kromě pohoří ve Vietnamu nalezneme i úrodné nížiny, hlavně v severním Vietnamu v okolí Rudé řeky a v jižním Vietnamu kolem řeky Mekong a její delty. Rozmanitý povrch je jedním z faktorů ovlivňujících etnickou situaci ve Vietnamu. Nížiny jsou totiž na rozdíl od pohoří přístupnější a nabízejí lepší podmínky pro zemědělství a rozvoj místních obyvatel. Ve zdravotnictví, školství a dalších odvětvích dodnes existují mezi horskými a nížinnými etniky rozdíly, které se snaží vláda řešit například budováním infrastruktury i do těch nejdlehlých oblastí.

Vietnam se nachází v subtropickém (sever) a tropickém (střed a jih) podnebném pásu s horkým a vlhkým podnebím. Zdejší počasí je značně ovlivňováno monzunami. V severním Vietnamu rozeznáváme 4 roční období, avšak ve středním a jižním Vietnamu existuje pouze období sucha a dešťů. Rozmanité podnebí ve Vietnamu vytváří společně s pestrou výškovou členitostí příznivé podmínky pro zemědělství, což dokazuje i fakt, že Vietnam patří mezi největší exportéry rýže, kávy či pepře,⁶⁵ což jsou plodiny s odlišnými nároky na pěstování.

---

⁶⁵ Přesné údaje jsou dostupné z: <<http://atlas.media.mit.edu/en/>>.

2.3. Obyvatelstvo a etnická klasifikace

Podle výsledku průzkumu Generálního statistického úřadu Vietnamu (*Tổng cục Thống kê Việt Nam*) měl Vietnam k roku 2015 91,71 milionů obyvatel.⁶⁶ Byl to ten samý úřad, který v roce 1979 oficiálně uznal 54 národností žijících na území Vietnamu a tento údaj platí i dnes. Majoritu tvoří etnikum Viet (Việt, známé také jako Kinh). Ostatních 53 etnik je považováno za minoritní a zahrnuje přibližně 14,6 %⁶⁷ vietnamské populace (což činí asi 13,39 milionů obyvatel).⁶⁸

Kategorizace etnik je však obecně poměrně problematická. Některé etnické skupiny jsou řazeny pod jednu národnost i přes to, že se například mezi sebou vůbec nedorozumí, mají jiné obyčeje, nebo nechtějí být se svými nepřáteli řazeni do stejné skupiny. Například etnika Pa Hy a Pa Cô jsou řazeni pod etnikum Tà Ôi, přestože žádali vládu, aby je oficiálně uznala jako samostatné národnosti.⁶⁹ Lidový výbor provincie Thừa Thiên-Huế dokonce schválil návrh udělit etniku Pa Cô v roce 2009 status 55. oficiálně uznané národnosti.⁷⁰ Žádné zdroje o uskutečnění tohoto plánu jsem již nenašla a na oficiálních stránkách vlády je národností stále 54.^{71 72} Stejnému problému čelí i Tà Munové, kteří však oficiálně spadají pod etnikum Xtiêng.⁷³ Vládou uznaných etnik ve Vietnamu je tedy zatím 54, i když výzkumy jiných badatelů (především těch francouzských) mohou tvrdit jiná čísla.

Vzhledem k postupné migraci osídlili příslušníci jednoho minoritního etnika různé oblasti Vietnamu. Například s etnikem Tháí se dnes můžeme setkat od hranic s Čínou až po provincii Nghệ An ve středním Vietnamu. Někteří Hmongové (Hmông), kteří dnes ve Vietnamu sídlí hlavně v pohořích na severu, se usadili dokonce i v Centrální vrchovině. Také díky migraci nežijí etnika jedné jazykové rodiny v jedné oblasti. Podívejme se na mon-khmerskou skupinu: Khmerové žijí hlavně v deltě Mekongu, Mnôngové v Centrální vrchovině a Khor Múové v severozápadním Vietnamu.

⁶⁶ Vietnam: Ethnicity make up 14,6 % of Vietnam's population. *Asia News Monitor*. Bangkok. 2009.

Tato čísla však musíme brát s rezervou, neboť ve Vietnamu nedochází k přesnému součtu obyvatel. Veškerá čísla jsou pouze odhady.

⁶⁷ *Tamtéž*.

⁶⁸ *Tamtéž*.

⁶⁹ MCELWEE, Pamela. „Blood Relatives“ or Uneasy Neighbors? *Journal of Vietnamese Studies*. 2008. s. 85.

⁷⁰ Pa Cô trở thành dân tộc thứ 55 của Việt Nam (Pa Cồové se stanou 55. vietnamskou národnostní menšinou). In: *Viện Sốt Rét Ký Sinh Trùng Côn Trùng Quy Nhơn (Ústav pro studium malárie, parazitismu a hmyzů v Quy Nhơnu)*. [online]. 2009.

⁷¹ Hình ảnh cộng đồng 54 dân tộc Việt Nam (Obraz komunity 54 vietnamských národnostních menšin). In: *Cổng Thông Tin Điện Tử Chính Phủ Nước Cộng Hoà Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam (Elektronický informační portál vlády VSR)*. [online].

⁷² Pro více informací o etnické klasifikaci ve Vietnamu doporučuji: ITO, Masako. *Politics of Ethnic Classification in Vietnam*. Kyoto: Kyoto University Press, 2013. ISBN 978-1920901721.

⁷³ Người Tà Mun: Dân tộc thứ 55 của Việt Nam? (Tà Munové: 55. vietnamská národnostní menšina?) In: *Văn Hoá – Báo Văn Hoá Điện Tử (Kultura – Elektronické noviny Kultura)*. [online]. 2013.

Během migračního procesu docházelo ke kontaktu různých etnik, která žila blízko sebe (ne-li v jedné vesnici), a následně i přejímání některých kulturních prvků. Například Muôngové, kteří žijí v blízkosti Tháíů, převzali mnoho prvků z jejich kultury a jsou jim tak kulturně mnohem blíží než Vietům, se kterými sdílejí stejný původ.⁷⁴ Thajská jazyková větev je zajímavá i z etymologického hlediska. Některé výzkumy totiž tvrdí, že vietnamština převzala některé gramatické elementy z thajských jazyků.⁷⁵

Pestrá nejsou jen etnika samotná, ale také jejich označení. Každé etnikum má své oficiální jméno, sami se však mohou nazývat jinak. Navíc mohou mít ještě další označení nebo může být jejich jméno přizpůsobeno výslovnosti jiných dialektů či jazyků. Velké rozdíly můžeme vidět například u etnika oficiálně nazývaném Dao. Sami se nazývají Kim Miền nebo Kim Mùn.⁷⁶ Někteří badatelé o nich píšou jako o etniku Mán, ale Mán je také jiné označení pro etnikum La Chí.⁷⁷ V severním Vietnamu se jejich jméno čte *Zao*, avšak na jihu *Jao*. V anglicky mluvících zemích jsou tak známí spíše jako Yao,⁷⁸ pod vlivem jihovietnamského dialektu, zatímco na některých českých webových stránkách je uvedeno i *Zao*,⁷⁹ pod vlivem severovietnamské výslovnosti. Zmíněná etnika samozřejmě nesídlí pouze ve Vietnamu, nýbrž i v okolních státech, která pro ně mají své vlastní označení. Například etnikum Hà Nhì, které spadá do tibetobarmské větve, je v Laosu známo jako Ho.

Velikost etnik je také velmi rozdílná. Například Tày, Tháiové, Muôngové a některá další etnika mají více než milion příslušníků, kdežto podle sčítání lidu v roce 2009 tvořila etnika Ó Đu a Brâu jen málo přes 350 lidí.⁸⁰ Roku 1961 při zavedení plánovaného rodičovství povolila vláda v případě minoritních etnik výjimky,⁸¹ ale ani to příliš nepomohlo zvýšit jejich populaci. Například počet příslušníků etnika Brâu se od roku 1999 do roku 2003 zvýšil pouze o 9.⁸² U těchto malých národností tak hrozí kulturní zánik mnohem více než u těch početnějších. Podrobné údaje o počtech příslušníků etnik jsou uvedeny v příloze.

---

⁷⁴ ĐẶNG, Nghiêm Vạn. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoj: 2010. s. 15.

⁷⁵ CẨM, Trọng. *The Thái Ethnic Community in Viet Nam*. Hanoj: 2007. s. 41.

⁷⁶ Hình ảnh cộng đồng 54 dân tộc Việt Nam. [online].

⁷⁷ *Tamtéž*.

⁷⁸ VU, Quoc Khanh, ed. *Người Dao ở Việt Nam – The Yao People in Vietnam*. Hanoj: 2007.

⁷⁹ Vietnam: Horská Sapa. In: *vietnam.asean.cz: Informace o zemích jihovýchodní Asie*. [online].

⁸⁰ *Tổng điều tra dân số và nhà ở Việt Nam năm 2009 (Sčítání lidu a domů ve Vietnamu z roku 2009)*. [online]. 2010. s. 134 – 135.

⁸¹ Nửa thế kỷ Việt Nam ‘sinh đẻ có kế hoạch’ như thế nào. (Jaké bylo půlstoletí implementace „politiky plánovaného rodičovství“ ve Vietnamu). In: *VNExpress*. [online].

⁸² Vietnam: Ethnic population face decline. *Asia News Monitor*. Bangkok. 2016.

2.3.1. Klasifikace podle jazykových rodin a prostředí

Vietnamské národnosti se z jazykového hlediska dělí na 8 jazykových větví spadajících do 5 jazykových rodin.⁸³ Nejrozšířenější jsou austroasijské jazyky. Mluví jimi například Vietové, Khmerové (Khor Me) nebo malá etnika jako jsou Brâu a Ó Đu. Austronéskými jazyky mluví etnika Gia Rai (v češtině známí také jako Džarajové), Ê Đê, Čamové a další národnosti. Ostatní etnika mluví jazyky thajsko-kadajské, tibetočínské a hmong-daoské jazykové rodiny. Podrobný přehled etnik a zařazení jejich jazyků jsou uvedeny v příloze.

Jak už jsem výše uvedla, příslušníci jednoho etnika obvykle nežijí jen na jednom určitém území. Přesto tu však existuje určitý vzorec. Rozvinutější etnika žijí v nížinách, zatímco ta méně vyspělá spíše v horských oblastech severního a středního Vietnamu. Mezi rozvinutější, státotvorná etnika řadíme Viety, Čamy⁸⁴ (Chăm), Khmery⁸⁵ a Chany⁸⁶ (etničtí Čiňané, Hoa), a jak jsem již zmínila, většinou obývají nížiny. Nejen že měli příznivé podmínky pro zemědělství, ale také žili v místech, kde byly zakládány obchodní osady a kde se nacházely křižovatky obchodních cest. Tato etnika tak díky vhodným geografickým předpokladům vytvořila kultury vysoké úrovně.

Ostatní etnika žijí obvykle v horských oblastech severního Vietnamu, ve středním Vietnamu, nebo v Centrální vrchovině. Tyto oblasti jsou díky své horské a pohraniční poloze strategicky výhodné, a tak se různí vládcí a vůdcové snažili místní obyvatele naklonit na svou stranu, aby jim například pomohli při povstáních či ozbrojených konfliktech.

Životní úroveň obyvatel nížin a hor je velmi rozdílná. Nížinné obyvatelstvo se živí pěstováním rýže na zavlažovaných polích a žije převážně moderním způsobem života. Naopak v těžko dostupných horských oblastech se ještě dnes můžeme setkat s aspekty tradičního způsobu života. Některá etnika stále žijí v domech na kůlech, mají dlouhé obecní domy (nhà rông) a praktikují žďárové zemědělství. Ani požadavek věna není výjimkou. Přestože pouze 14,6 % vietnamské populace je příslušníky minoritních etnik, tvoří přibližně polovinu⁸⁷ chudých ve Vietnamu.

---

⁸³ ĐĂNG. *c. d.* s. 2.

⁸⁴ Čamové ve 2. století našeho letopočtu vytvořili království jménem Čampa, které oficiálně existovalo do roku 1832. V době svého vrcholu zabírala Čampa významnou část středního a jižního Vietnamu, tedy až dvě třetiny území dnešního Vietnamu.

⁸⁵ Khmerská říše byla od 9. do 14. století největší říší jihovýchodní Asie. Spadaly pod ní oblasti dnešní Kambodži a části dnešního Laosu, Thajska a jižního Vietnamu.

⁸⁶ Chanové však na tomto území nevytvořili žádný stát ani svébytnou kulturu. Pouze přinášeli své kulturní prvky s Číny do Vietnamu.

⁸⁷ PHAM, Thai Hung, aj. Poverty of the Ethnic Minorities in Vietnam. *MPRA Paper*. 2013. s. 4.

2.4. Centrální vrchovina (Tây Nguyên)

Centrální vrchovinu se rozprostírá na území provincií Đák LẮk (s provinčním hlavním městem Buôn Ma Thuột), Đák NÔNG (Gia Nghĩa), Gia Lai (Pleiku), Kon Tum (Kon Tum), Lâm ĐỒNG (Đà Lạt). Tato oblast se skládá z náhorních plošin Kon Tum, Đák LẮk, Mơ NÔNG a dalších. Protékají zde řeky jako je například Krông Bơ Lan, Ya Hleo či Đák Krông, které se vlévají do Mekongu na území Kambodži. Nachází se zde také poměrně malá jezera LẮk, Đon Dương nebo Yaly.

Jedná se o poměrně hustě zalesněnou oblast s národními parky, jako je Cát Tiên nebo Kon Ka Kinh, který se nachází na náhorní plošině Kon Tum. Kvůli zemědělství dochází k odlesňování, vláda se však pokouší o znovuzalesnění některých areálů.⁸⁸

Tato oblast má vhodné podnebí a půdu pro zemědělství, tudíž se tu pěstuje hlavně káva, pepř, kešu či kaučukovník, které sem zavedli Francouzi během koloniálního období. Mezi milovníky vietnamské kávy proslulá značka Trung Nguyên pochází právě z této oblasti. Velký podíl na pěstování kávy mají právě místní minoritní etnika, která jsou však hlavně kvůli „černému zlatu“, jak se kávě přezdívá, Viety vytlačování do méně úrodných oblastí.

Centrální vrchovinu dnes obývá přes 40 minoritních etnik, která však tvoří pouze 33 %⁸⁹ místní populace. Původně byla tato oblast osídlena pouze minoritními etniky mon-khmerské a malajsko-polynéské jazykové větve, kdežto Vietové ovládali pobřežní části.⁹⁰ Hlavně v posledních desetiletích sem však za vidinou výdělku začali migrovat Vietové a minoritní etnika ze severní oblasti, jako například Hmongové či Daové.⁹¹

Z mon-khmerské jazykové větve zde žijí například etnika Ba Na, Xơ Đăng, Cơ Ho, Mnông, Gié Triêng a populačně malá etnika Brâu a Rơ Măm. Místní etnika patřící do malajsko-polynéské větve jsou například Gia Rai, Ê Đê či Ra Glai. Příslušníci obou jazykových větví mají poměrně podobný způsob života. V této oblasti jsou rozšířené domy na kůlech a často se můžeme setkat s dlouhými obecními domy typickými pro etnika Ba Na či Gié Triêng.

Pro tato etnika bylo typické praktikování žďárového zemědělství, avšak mnoho z nich dnes pěstuje kávu, pepř a kešu. Výjimkou jsou Cơ Ho, kteří pěstují rýži na zavlažovaných polích.⁹²

---

⁸⁸ Pro více informací o této problematice doporučuji shlédnout následující prezentaci: <<http://www.slideshare.net/IIEDslides/coffee-as-driver-of-forest-change-in-the-central-highlands-of-vietnam-56404867>>.

⁸⁹ 54 *ethnic groups in Vietnam*. Hanoj: 2014. s. 9.

⁹⁰ HICKEY, Gerald Cannon. *Free in the Forest*. New Haven: Yale University Press, 1982. s. xiv.

⁹¹ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. In: *Human Rights Watch*. [online]. 2002. Podkapitola Population Explosion.

⁹² 54 *ethnic groups in Vietnam*. s. 55.

Od Vietů se místní etnika liší i odlišným společenským uspořádáním. Hlavou rodiny bývá většinou žena a po svatbě se musí ženich nastěhovat do nevěstina domu. Na rozdíl od patriarchálních Vietů jsou tato etnika ráda za každou dceru, která do rodiny přivede nejen nového člena rodiny, ale i nového pracovníka. Zcela matrilokální nejsou etnika Gié Triêng či Xơ Đãng, neboť jejich novomanželé po svatbě bydlí chvíli u ženichovy rodiny a chvíli u nevěstiny rodiny.⁹³

Centrální vrchovina je výjimečná i z hlediska lidové slovesnosti, neboť se tu dodnes vypráví eposy. Mezi nejznámější eposy menšin patří *Dam San* (Ê Đê) či *Te tấc te đác* (vietnamsky *Đẻ đất đẻ nước*, Mường). Do nedávné doby byly eposy předávány většinou jen ústně. Sběr eposů začal již za francouzské nadvlády a na práce francouzských badatelů následně navázali po dlouhé době i vietnamští sběratelé. Mezi lety 2004 a 2007 vydalo nakladatelství Khoa học xã hội (Společenské vědy) sbírku eposů z Centrální vrchoviny jménem *Kho tàng sử thi Tây Nguyên* (Pokladnice tâynguyenských eposů), která obsahuje 75 příběhů v 62 svazcích. Vypravěčů eposů, kterých je jen několik desítek, však ubývá a mladí většinou v této tradici pokračovat nechtějí. Aby byla tato krásná tradice zachována, pořádají se různé folklorní koncerty a festivaly, na kterých se eposy zpívají.⁹⁴ Eposy etnika Ba Na a Mường se dostaly roku 2015 na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO.

2.2. Nástin etnohistorie Centrální vrchoviny a charakteristika meziethnických vztahů

Vývoj vztahu etnik Centrální vrchoviny a Vietů byl komplikovaný, neboť do něj zasahovali Francouzi a později Američané. Vztah menšin a Vietů v průběhu dějin by se dal charakterizovat slovy, jako je strach a nenávisť, které panovaly na obou stranách. Zásah Vietů do oblasti vyvolával vzpoury a nájezdy horalů, které zase podnítily Viety k odvetě. Do 19. století však v tomto vztahu panovala jakási rovnováha. Situace se změnila s příchodem Francouzů, kteří se snažili o oslabení vietnamské jednoty vytvořením separátní administrativy v Centrální vrchovině. Přítomnost Francouzů navíc otevřela Centrální vrchovinu vietnamským osadníkům, kteří se zde začali usazovat. S místními etniky, která souhrnně označili jako Montagnards (obyvatelé hor, horalé, vietnamsky người thượng), si Francouzi vytvořili zvláštní vztah, který se v padesátých letech 20. století snažila jihovietnamská vláda přerušit.

⁹³ 54 *ethnic groups in Vietnam*. s. 91 a 239.

⁹⁴ NGÔ, Đức Thịnh. Kho tàng sử thi Tây Nguyên (Pokladnice tâynguyenských eposů). In: *Báo Đắk Lắk điện tử* (Elektronické noviny Đắk Lắk). [online]. 2009.

V tomto vztahu následně pokračovali i Američané během války ve Vietnamu, což má pro horaly důsledky až dodnes.

2.2.1. Předkoloniální období

V oblasti dnešní Centrální vrchoviny se pravděpodobně rozkládalo několik státních útvarů: Funan a Čampa. Pro vývoj obyvatel Centrální vrchoviny byla významnější existence Čamského království. Horské obyvatelstvo totiž hrálo důležitou roli v čamské ekonomice, především jako dodavatel vzácných artiklů a zvířat jako byli například sloni a sloní kly, nosorožci a jejich rohy, včelí vosk či dřevo, které Čampa posílala do Číny jako tribut. Toto království díky obchodu s horaly působilo na ostatní státy dojmem bohatého území. Některé vesnice⁹⁵ minoritních etnik se staly čamskými vazaly, díky čemuž si od Čamů přisvojily některé kulturní prvky, jako je jazyk, zvyky (například kremace významných osobností), či pěstování rýže. Soudě z nedochovaných důkazů horalé pravděpodobně nepřevzali hinduismus, který Čamové praktikovali.⁹⁶

V 11. století začal tzv. pochod na jih (vietnamsky nam tiến), tedy rozšiřování území království Đai Viêt na jih a na západ, na úkor Čampy a horských etnik. V oblasti se vyznala pouze místní etnika, a proto bylo výhodné si je naklonit. V tomto období docházelo k prvnímu vysídlování horalů kvůli Vietům. Během pochodu na jih se začali vietští osadníci a obchodníci usazovat v oblastech, kde žili horalé. Kontakt mezi Viety a místním obyvatelstvem podléhal kontrole vietských vojáků. Vietové byli totiž přesvědčeni o své nadřazenosti, tudíž královský dvůr nařídil regulaci vztahů s barbary (vietnamsky mội). Mezi lety 1470 až 1497 byly vydávány zákony, které vládním důstojníkům a zaměstnancům zakazovaly mezietské sňatky. Jednotlivých osadníků a obchodníků se nařízení netýkala, nicméně je většina dodržovala. Roku 1471 bylo dobyté čamské hlavní město a mnoho Čamů uteklo do Khmerského království, do oblasti dnešní Kambodži. Na počátku 16. století došlo v Đai Viêt ke vzpouře Čamů a jeho potlačení doprovázelo vyvraždění rebelů. Čamové a horalé tak byli opět nuceni utéct hlouběji do hor. Na uvolněném území se usadili Vietové, kteří začali s horaly obchodovat. Vztahy, především obchodní, byly přísně regulovány. Horalé museli platit zprostředkovatelům obchodu daně ve formě lokálních produktů, jejichž část byla dále poslána úředníkům.⁹⁷

---

⁹⁵ Mezi horalskými vesnicemi existovala hierarchie jen výjimečně. Vesnice byly obvykle autonomními jednotkami. HICKEY, Gerald Cannon. *Sons of the Mountains*. New Haven a Londýn: Yale University Press, 1982. s. 136.

Tudíž Čampa, Khmerská říše a další útvary navázaly tributární vztahy jen s vesnicemi a blízkým okolím, nikoliv s celým etnikem.

⁹⁶ HICKEY, Gerald Cannon. *Sons of the Mountains*. New Haven a Londýn: Yale University Press, 1982. s. 115-120.

⁹⁷ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 145, 154-155.

V oblasti tak často propukaly ozbrojené střety kvůli placení daní, vykořisťování či zotročování horalů.⁹⁸ První zaznamenaný tribut, tedy nepřímé vyjádření uznání svrchovanosti, byl však na dvůr Đai Việtu poslán částí etnika Gia Rai až roku 1751. Díky tomuto tributárnímu vztahů mohli Vietové šířit svůj vliv do sousedních oblastí a dobýt velkou část khmerského území. Centrální vrchovina se tak stala klíčovou oblastí, neboť sloužila jako nárazníková zóna mezi rozpínajícím se Siamem a Đai Việtem. Regulace vietско-horalských kontaktů pokračovala i v 19. století. Jediní, kdo se mohli s místními obyvateli setkávat, byli vojáci a obchodní zprostředkovatelé. Ten, kdo by uzavřel sňatek horalem či horalkou, měl být potrestán sto ranami bičem.⁹⁹

2.2.2. Koloniální období

Situace se změnila s příchodem Francouzů, nicméně i mezi nimi a horaly byl vztah během koloniálního období proměnlivý. Po zákazu šíření křesťanství ve Vietnamu utekli francouzští kněží do hor, neboť tuto oblast vietnamský dvůr neovládal. V roce 1851 byla založena mise v Kon Tumu, čímž započala tzv. *mission civilisatrice*¹⁰⁰ a tím i šíření křesťanské víry v Centrální vrchovině.¹⁰¹ Po kolonizaci Vietnamu zahájili Francouzi v Centrální vrchovině několik objevitelských výprav, neboť byla tato oblast údajně bohatá na vzácné produkty a minerály.¹⁰² Mezi nejvýznamnější výpravy patří cesty Auguste Pavieho, francouzského koloniálního úředníka, či francouzsko-švýcarského imunologa Alexandre Yersina, díky němuž byl založen Đà Lạt. Za zmínku stojí i výprava Francouze Charlese Davida, známého spíše pod jménem Mayréna, který v roce 1888 založil v oblasti dnešního Kon Tumu Království Sedangů (Royaume des Sedangs).¹⁰³ Oficiální součástí francouzské správy se Centrální vrchovina stala roku 1895.¹⁰⁴

Roku 1896 nastoupil na funkci Generálního guvernéra Francouzské Indočíny Paul Doumer, který měl za úkol ukončit chaotickou administrativu a přeměnit Indočínu na bohatou kolonii, z níž by Francie těžila.¹⁰⁵ Cílem jeho správy také mělo být vytvoření jednoho politického a ekonomického celku na území Indočíny a oddělit tak Kambodžu a Laos od Siamu. Tato strategie závisela na rozvoji komunikační sítě mezi těmito třemi regiony,

---

⁹⁸ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 182, 186.

⁹⁹ *Tamtéž*. s. 159, 166-167.

¹⁰⁰ *Mission civilisatrice*, tedy civilizační mise je charakterizována „... přesvědčením civilizátora o morální hodnotě jeho aktivity, která politicky podřízenému otevírá přístup k pokroku. Pokrok je často spojován s vlastní kulturou, se způsobem odívání, jazykem a podobně, což vede k vnucování této kultury...“ TESAŘ. *c. d.* s. 146.

¹⁰¹ CHRISTIE, Clive J. *A modern history of Southeast Asia*. Londýn: I. B. Tauris, 1996. s. 84.

¹⁰² HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 225.

¹⁰³ CHRISTIE. *c. d.* s. 85.

¹⁰⁴ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 259.

¹⁰⁵ *Tamtéž*. s. 261.

v jejichž centru byla Centrální vrchovina. Jedním z prvních úkolů tak bylo navázat spojení s místními etniky a naklonit si jejich vůdce, kteří by sloužili jako zprostředkovatelé mezi Francouzi a místními obyvateli. Tito vůdci se následně starali o výběr daní a tzv. *corvée*, tedy neplacené služby, které se ve Vietnamu týkaly hlavně budování infrastruktury.¹⁰⁶ Pronikání do Centrální vrchoviny mělo obvykle stejné schéma: průzkum oblasti, získání podpory místních vůdců, zřízení francouzské správy a zpřístupnění oblasti díky vybudování nových komunikačních tras. Mnoho etnik však nechtělo spolupracovat.¹⁰⁷

Během první světové války se dobývání nových oblastí zastavilo, nicméně z Kon Tumu, Ban Mê Thuôt (také Buôn Ma Thuôt) a Đà Lạtu se stala centra obchodu a byly zde zakládány francouzské podniky. Nejvýznamnějším správcem Centrální vrchoviny byl Léopold Sabatier, za jehož administrativy došlo k budování infrastruktury, rozvoji zdravotnictví a zemědělství a založení franko-edeské školy či soudního dvora, který se řídil zákony horalů. Sabatier byl také zodpovědný za zorganizování první domorodé stráže (Garde Indigène), která se skládala z milicionářů horalského původu.¹⁰⁸ Modernizace oblasti nejvíce zasáhla mladé horaly, kteří byli vystaveni vlivům francouzské a vietnamské kultury. Navštěvovali franko-edeské školy, mluvili francouzsky, nosili západní oblečení a stříhali si vlasy. Po absolvování školy často zastávali administrativní funkce nebo se stali učiteli. Přesto si svou etnickou identitu zachovali.¹⁰⁹ I v této době pokračovala civilizační mise. Francouzi se snažili horaly usadit, neboť bylo podle nich žďárové zemědělství škodlivé pro půdu. Sabatier byl proti vměšování cizinců, především francouzských obchodníků a Vietnamců, do Centrální vrchovin, její kolonizaci však zabránit nedokázal. Francouzská správa rozdělila oblast Darlacu (okolí dnešního Đà Lạtu) do tří zón: zône réservée, do níž nemohl bez speciálního povolení vstoupit nikdo kromě horalů, zône surveillée, do níž byl vstup umožněn pouze za určitých podmínek, a zône libre, která byla otevřena pro obchod a kolonizaci. Rozdělením oblasti chtěli Francouzi předejít konfliktům s horaly a půda, kterou si nárokovali horalé, tak měla být respektována. Regulována byla také migrace Vietů, kteří přijížděli pracovat na kávových, čajových a kaučukových plantážích. Sabatier však byl toho názoru, že by na plantážích měli pracovat pouze horalé.¹¹⁰

Podle Cliva Christie, britského profesora zabývající se jihovýchodní Asií, byla politika Francie vůči Centrální vrchovině poněkud paradoxní. Tento region byl klíčovou oblastí

---

¹⁰⁶ CHRISTIE. *c. d.* s. 85-86.

¹⁰⁷ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 286-287.

¹⁰⁸ *Tamtéž.* s. 297-299.

¹⁰⁹ *Tamtéž.* s. 292.

¹¹⁰ *Tamtéž.* s. 301-306.

indočínské ekonomické strategie, ale zároveň se Francouzi snažili horaly od Vietnamců izolovat a vybudovat si s nimi speciální vztah. Tento vztah patron-klient byl symbolizován slavností z roku 1926, během níž přísahali vůdci některých horalských skupin věrnost Francii, nebo také vytvořením Horalského praporu jižního Annamu (Bataillon Montagnard du Sud-Annam).¹¹¹ Dalším příkladem, který Christie uvádí, je snaha Francouzů zvýraznit identitu horalů, tvorba písma zaznamenávající jazyky etnik, kodifikace horalských zákonů či poskytnutí určité autonomie. Zároveň zde však Francouzi zakládali plantáže, horské stanice, školy, zdravotnická zařízení a povolili migraci a usazení Vietů. Horalé byli podněcováni hrozbami a příležitostmi zároveň. V tomto období se tak vytvářela vzdělaná horalská elita a formovalo se vědomí společné horalské identity, pocit solidarity.¹¹²

V Paříži a Saigonu byl Sabatier kritizován, že zdržuje kolonisty od průniku do oblasti. Někteří horalé Sabatierovi také vyčítali zavedení povinné školní docházky a poměr s mnoha příslušnicemi etnika Ê Đê. Roku 1926 byl Sabatier propuštěn a o tři roky později odjel se svou dcerou H'ni do Francie. Sabatiera vystřídal Paul Giran, který byl toho názoru, že se horalé budou modernizovat rychleji, pokud mezi nimi budou Francouzi žít. Roku 1926 tak došlo k plnému otevření Darlacu pro kolonisty a o tři roky později bylo vytyčeno několik zón pro horaly, zatímco zbytek půdy byl rozdělen mezi několik obchodních a zemědělských společností. Díky zpřístupnění oblasti pro kolonisty přijeli roku 1929 do oblasti také američtí protestantští misionáři. Tak započala americká přítomnost v Centrální vrchovině.¹¹³

Velký příliv kolonistů ve 20. letech vyvolal mezi horaly silný odpor. Blokovali cesty, útočili na automobily a na vietnamské kolonisty, pokácely telegrafní sloupy a jejich děti přestaly chodit do školy. Během potlačování této vzpoury došlo k prvnímu vzdušnému bombardování Centrální vrchoviny. Horalé však utekli hlouběji do hor a odpor se šířil dál.¹¹⁴ Jedna z největších vzpour se odehrála roku 1937. Mnoho horalů přestalo pracovat na polích, obětovalo spousty zvířat a odmítalo plnit *corvée*. V oblasti se totiž objevila nová víra, která hlásala zjevení nového krále. Poté, co se měl král objevit, horalé by již nemuseli pracovat na polích a starat se o živobytí. V červenci následujícího roku mělo dojít k velké kalamitě, která měla odstranit všechny nevěřící. Všichni cizinci měli být zničeni a horalé osvobozeni od daní a plnění *corvée*. Tato víra byla pojmenována jako Hnutí Krajtího boha (The Python God Movement) podle pověsti, která vypráví, že giaraiská žena porodila krajtu-boha,

---

¹¹¹ CHRISTIE. *c. d.* s. 86-87.

¹¹² *Tamtéž.* s. 87-88.

¹¹³ HICKEY. *Sons of the Mountains.* s. 308-310.

¹¹⁴ *Tamtéž.* s. 319.

který lidem kázal, co mají dělat a jak se mají chovat. Kdo by porušil příkázání, měl obětovat prase nebo buvola.¹¹⁵ I přes svou početnou základnu se však hnutí brzy rozpadlo, neboť nebylo dobře organizované.¹¹⁶

Následovalo období japonské okupace Indočíny, které je charakterizováno jako etapa rozvoje Centrální vrchoviny. Za účelem uspokojení volného času francouzské komunity docházelo k rozmachu horských stanic, především v Đà Lạt.¹¹⁷ Přesto se horalé bouřili, protože Japonci přebrali plantáže a protestující horaly uvěznili. Horalé byli věznění společně s členy hnutí Viet Minh (Việt Minh), a tak se někteří horalé naučili vietnamsky, a naopak Vietové se naučili jazyk etnika Ê Đê. Po srpnové revoluci byli vězni propuštěni. Někteří z nich se přesunuli do nížin a někteří začali šířit myšlenky hnutí Viet Minh a protifrancouzskou propagandu mezi horaly.¹¹⁸

2.2.3. Indočínská válka

Srpnová revoluce navždy ukončila relativní izolaci Centrální vrchoviny a uvrhla její obyvatele do dlouhého konfliktu. Tato oblast se totiž stala nárazníkovou zónou mezi Francouzi a hnutím Viet Minh. Charles de Gaulle byl již před koncem války odhodlán obnovit francouzskou kontrolu nad Indočínou, a tak Francouzi začali předběžně pracovat na oddělené administrativě horských oblastí, jejíž cílem bylo oslabit jednotu Vietnamu.¹¹⁹ Po kapitulaci Japonce v severním Vietnamu odzbrojovali Číňané a v jižním Vietnamu Britové, kteří propustili asi 1400 uvězněných francouzských vojáků, připravených znovu dobýt území Vietnamu.¹²⁰

V září roku 1945 prohlásil Viet Minh nezávislost sjednoceného Vietnamu. V březnu následujícího roku však došlo kvůli patové situaci mezi Francouzi a hnutím Viet Minh k uzavření dohody. Francie uznala práva Vietnamu na samosprávu a Vietnam uznal autoritu Francouzů v Indočínské unii. Francie se ihned pokusila prolomit vietnamskou jednotu využitím etnických, regionálních a ideologických rozporů. Novým cílem bylo odříznout ty regiony, které by mohly narušit vietnamskou revoluci, což v praxi znamenalo odtrhnout od vietnamské kontroly všechny horské menšiny od hranic s Čínou až po Centrální vrchovinu a umožnit jim přejít pod francouzskou ochranu.¹²¹

---

¹¹⁵ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 343-345.

¹¹⁶ CHRISTIE. *c. d.* s. 87.

¹¹⁷ *Tamtéž*. s. 88.

¹¹⁸ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 374, 379.

¹¹⁹ CHRISTIE. *c. d.* s. 82, 89.

¹²⁰ HICKEY. *Sons of the Mountains*. s. 387.

¹²¹ CHRISTIE. *c. d.* s. 89-91.

Ještě tentýž měsíc dostal vysoký komisař Georges Thierry d'Argenlieu od francouzské vlády instrukce, aby začal pracovat na vytvoření horalské autonomní oblasti, která by pomohla horalům ve vývoji. V oblasti se však nyní nacházeli i členové Viet Minh, kteří zdvojnásobili úsilí, aby získali podporu horalů pro sjednocení Vietnamu. V květnu roku 1946 vyhlásil d'Argenlieu vznik zvláštního administrativního území známého pod zkráceným označením Pays Montagnarde du Sud (PMS), tedy Země horalů jihu. Tato autonomní oblast se skládala z pěti horalských provincií, které byly odtrženy od Annamu a spadaly přímo pod autoritu vysokého komisaře Indočíny.¹²²

V prosinci 1946 propukla válka mezi Francií a Vietnamskou demokratickou republikou (dále VDR). Již v tu dobu bylo jasné, že politika fragmentace Vietnamu nefungovala, a proto museli Francouzi přistoupit k politice budování národa. V roce 1950 vznikl „nezávislý“¹²³ Vietnamský stát (dále VS), jehož hlavou se stal bývalý císař nguyênské dynastie, Bảo Đại. V témže roce se z PMS stala speciální administrativní oblast spadající přímo pod autoritou Bảo Đaie. PMS sice byla pod vietnamskou kontrolou, ale nebyla součástí VS. Horalům v PMS byl garantován speciální status a práva a vietnamská vláda měla povinnost chránit jazyky horalů, respektovat lokální tradice, zákony a soudy a měla zpřístupnit horalům posty ve správě. Zvláštní vztah Francouzů s horaly zůstal nedotčen. Hlavními úředníky v oblasti byli Francouzi, kteří se snažili, aby nižší posty zastávali horalé. Vlivem intenzivního zemědělství a probíhající války se však zvýšila potřeba *corvée*. Horalé byli jejím zvýšením a neschopností Francouzů chránit zájmy horalů pobouřeni. Do oblasti se navíc začali infiltrovat příslušníci Viet Minh.¹²⁴ ¹²⁵ Jako odpověď na tuto hrozbu vytvořili Francouzi tzv. Horalskou divizi (Division Montagnarde), která se skládala přibližně z devíti tisíc příslušníků etnik Ê Đê, Gia Rai, Ba Na a dalších.¹²⁶ Roku 1949 propukl ozbrojený střet mezi Viet Minh a etnikem Hrê, který přispěl k odlišnému vojenskému vývoji v Centrální vrchovině. Po této události založili Francouzi Độc Lập Hrê (Hnutí za nezávislost Hrê), guerillovou organizaci, která pod vedením francouzských vojáků bojovala proti Viet Minh. V roce 1952 mělo toto hnutí oddíly od Centrální vrchoviny po hranice s Čínou a Francouzi se na ně ve válce spoléhali více než na jihovietnamskou armádu. Klíčovou oblastí byl jižní Laos, který však obsadilo hnutí Viet Minh, jež tuto oblast využívalo jako základnu pro výpady do okolí.¹²⁷

---

¹²² CHRISTIE. *c. d.* s. 90-91.

¹²³ Ve skutečnosti spadal tento stát pod francouzskou nadvládu.

¹²⁴ CHRISTIE. *c. d.* s. 92-93.

¹²⁵ Viet Minh bylo hnutí za nezávislost Vietnamu.

¹²⁶ HICKEY. *Sons of the Mountains.* s. 407.

¹²⁷ CHRISTIE. *c. d.* s. 93-94.

S uzavřením ženevských dohod roku 1954 byl Vietnam rozdělen podél 17. rovnoběžky na VDR a Francouzi vytvořený VS. Oficiálně sice Viet Minh stáhl všechny své muže na své území, ve skutečnosti však v Centrální vrchovině, důležité strategické oblasti, dále šířili svůj vliv. Nabírali a cvičili horalské kádry, a když nastal čas Centrální vrchovinu evakuovat, odvedli své přívržence na sever. V Centrální vrchovině a jižním Laosu však za sebou nechali síť stoupenců.¹²⁸

2.2.4. Meziválečné období a Vietnamská válka

V červnu 1954 Bảo Đại jmenoval Ngô Đình Diệma premiérem. Tento muž byl pověstný svým hypernacionalismem, což se promítlo i do vedení státu. Během jeho vlády se postupně začala zvyšovat podpora USA, tudíž se Diệm pustil do oslabování francouzského vlivu a do přerušování sítě vztahu patron-klient, který si Francouzi v jižním Vietnamu vybudovali. Tento vztah se týkal především náboženských skupin a regionálních vůdců. Diệm se roku 1955 prohlásil prezidentem nového státu, Republiky Vietnam, čímž nahradil Bảo Đaie v postu hlavy státu. Cílem prezidentových hypernacionalistických snah se logicky stala Centrální vrchovina. Roku 1955 byla PMS začleněna do Republiky Vietnam a její autonomní status tak skončil. Po integraci území začala intenzivní vietnamizace jejího obyvatelstva. Vláda podporovala osídlování hor Viety, snažila se ukončit žďárový způsob zemědělství a odrazovala etnika od praktikování vlastních zvyků. Také výuka mateřských jazyků etnik a francouzštiny byla ve školách zrušena. Diệmův režim tak pokračoval v politice budování národa, jejímž cílem bylo osídlit horské oblasti Viety a integrovat horaly do vietnamské společnosti.¹²⁹

V 50. letech USA zcela nahradily Francii jako ochránce antikomunistického vietnamského nacionalismu. Stejně jako Francouzi si i Američané vybudovali zvláštní vztah s horaly, současně však podporovali Diệma v politice budování národa a v přesídlování Vietů do Centrální vrchoviny, které vnímali jako počátek ekonomického růstu regionu a jako ochranu národní bezpečnosti. Od roku 1955, kdy byla rozpuštěna autonomní oblast PMS, však začalo vznikat několik horalských výborů a front. Roku 1958 byla založena jedna z nejvýznamnějších horalských organizací jménem Bajaraka,¹³⁰ jejímž cílem bylo získat zpět autonomii pro Centrální vrchovinu. Za tímto účelem proběhla generální stávka, jejíž organizátoři byli následně uvězněni. Tuto událost USA braly pouze jako část traumatu doprovázející postkoloniální budování národa, nicméně Diệmova asimilační politika stimulovala vznik

---

¹²⁸ CHRISTIE. *c. d s.* 94-95.

¹²⁹ *Tamtéž.* s. 95-96.

¹³⁰ Bajaraka je akronymem jmen etnik Ba Na, Jarai (Gia Rai), Rhadé (Ê Đê) a Kaho (Cơ Ho).

sjednoceného horalského vedení¹³¹ a několika hnutí odporu, ve kterých kádři Viet Minh, tehdy známé jako Vietkong (Việt Cộng, Vietnamští komunisté), hráli důležitou roli. Horalští přívrženci Viet Minh, kteří odešli v roce 1954 na sever, se vrátili zpět do oblasti a pomáhali s budováním rámce pro povstalecké hnutí v regionu. Zároveň se v jazyce etnik Ê Đê, Gia Rai, Ba Na začala vysílat propaganda, která obhajovala autonomii horalů, a zdůrazňovala, že VDR vytvořila autonomní zóny pro minoritní etnika, tudíž to místní etnika vnímala jako příslib vytvoření autonomie pro Centrální vrchovinu. O tom, že vytvořené autonomní zóny na severu měly poněkud nejistou existenci a vlastně téměř žádnou autonomii neměly, se propaganda již nezmiňovala.¹³²

Jihovietnamský režim byl slabý. Američané, kteří na sebe vzali břemeno ochránců všech před komunismem, tak byli přinuceni zasáhnout přímo do obrany státu a jeho vnitřních záležitostí. V roce 1961 bylo americkou zvláštní jednotkou v Centrální vrchovině založeno několik horalských jednotek, z nichž některé měly za úkol objevovat komunisty a bránit jim v infiltraci z Laosu. Roku 1963 byl za pomoci USA svržen Diêmùv režim, nicméně politický a bezpečnostní stav Republiky Vietnam se stále zhoršoval. Politika národní integrace sice skončila na začátku 60. let, její následky však nutily horaly ke vzpouře. Ti umírněnější požadovali vytvoření poloautonomního režimu, který existoval za vlády Bào Đạie, zatímco ti nejradikálnější chtěli vytvořit nezávislý stát.¹³³

Velký vliv na vývoj událostí v oblasti měla činnost Khmerů Krom a Čamů. Etnika samostatně nepředstavovala velkou hrozbu, nicméně se spojila s Kambodžou,¹³⁴ která sehrála významnou roli při založení a existenci čamského etnonacionálního hnutí jménem Jednotná fronta pro boj za utlačované rasy (Front Unifié de Lutte des Races Opprimées, zkr. FULRO). Tato skupina navázala kontakt s hnutím Bajaraka a společně vytvořili plán pro jednotné separatistické povstání proti jihovietnamské vládě, které proběhlo na podzim roku 1964. Jedním z velitelů vzpoury byl Y Bham Enuol, příslušník etnika Ê Đê, jehož charisma přilákalo mladé horaly jako byl Ksor Kok, aby se k FULRO přidali. Přibližně 3000 horalských vojáků se v provincii Darlac zmocnilo kontroly nad čtyřmi tábory Američany vytvořených horalských jednotek, zabilo sedmdesát vietnamských vojáků a zajalo několik Vietnamců a Američanů. V srpnu roku 1964 byla vysokým výborem (Haut Comité) hnutí FULRO vydána Deklarace, která nastínila plán sjednotit utiskované Čamy, Khmery Krom a horaly.

---

¹³¹ Není překvapením, že lídry horalů se většinou stali ti, kteří absolvovali franko-edeské školy.

¹³² CHRISTIE. *c. d.* s. 96-98.

¹³³ *Tamtéž.* s. 98-99.

¹³⁴ Kambodža se obávala rozpínajícího vlivu USA. Také si nárokovala část vietnamského území, které kdysi Khmerskému království patřilo.

Její protiamerická formulace podle Cliva Christie ukazuje na kambodžský vliv, neboť politika prince Sihanouka kritizovala činnost USA v regionu a směřovala ke komunistickému bloku.¹³⁵

Jihovietnamská vláda podezřívala USA z vměšování se do horalských oblastí a z účasti na horalské vzpouře. Americký velvyslanec musel Saigon ujistit, že se USA o tuto oblast zajímají jen kvůli zvýšení obranyschopnosti regionu a boji proti komunistické infiltraci. Za pomoci americké mediace také začalo vyjednávání o požadavcích FULRO.¹³⁶ Hnutí požadovalo odstranění vietnamských poradců z horalských jednotek, navrácení poloautonomního statusu, který měla Centrální vrchovina za vlády Bão Đạie, mít možnost využívat vlastní soudy a soudní systém, užívat vlastní jazyk ve školách a kontrolovat využití vlastní půdy. Jihovietnamská vláda uvedla, že nebude souhlasit s ničím, co by poškodilo nedělitelnost Vietnamu, proto se vyhýbala ústupkům týkající se autonomie. Také odmítla jakékoliv řešení, které by mohlo horaly sblížit s Američany.¹³⁷ Nicméně byla vláda připravena podniknout kroky k ochraně zájmů horalů a poskytnout jim větší hlas ve vládě. Přislíbila horalům obnovení vlastnictví půdy, které bylo zrušeno v roce 1959, výuku mateřského jazyka ve školách a větší přístup do vyšší správy a vojenských pozic. Roku 1967 bylo vytvořeno Ministerstvo pro rozvoj minoritních etnik, který vedl horal Paul Nur. Mezitím však v Centrální vrchovině pokračovala infiltrace komunistů, kterým se podařilo vybudovat si silnou základnu mezi mon-khmerskými skupinami v severní oblasti regionu. Roku 1965 převzali Američané v jižním Vietnamu vedení války a snažili se v Centrální vrchovině vytvořit jakýsi štít, za kterým by se mohl jižní Vietnam stabilizovat a zesílit. Z oblasti se tak stalo centrum bojů, výsledkem čehož bylo narušení a rozložení tamní společnosti.¹³⁸

V roce 1969 začala činnost FULRO upadat. Téhož roku sice vznikla horalská politická strana, ta však neměla příliš dlouhou životnost. Jedinou organizací, která se snažila implementovat vládní sliby, zůstalo Ministerstvo pro rozvoj minoritních etnik. Nicméně i ministerstvo bylo příliš slabé a vietnamskou vládu Centrální vrchovina nezajímala. V té době začalo stahování amerických vojsk z Vietnamu a vláda tak převzala zodpovědnost za obranu horalů. V praxi to znamenalo obrovský příliv válečných uprchlíků do Centrální vrchoviny a přesuny horalů, které vyvolaly mezi horaly zlost.¹³⁹

---

¹³⁵ CHRISTIE. *c. d.* s. 100-101.

¹³⁶ Po vzpouře došlo k rozdělení horalů na ty, kteří byli ochotni s jihovietnamskou vládou vyjednávat, a ty, kteří byli pro přímou konfrontaci a z Kambodži pokračovali o liberalizaci Centrální vrchoviny. *Tamtéž.* s. 104.

¹³⁷ Jako příklad si můžeme uvést poskytnutí přímé pomoci Centrální vrchovině Američany.

¹³⁸ CHRISTIE. *c. d.* s. 102-104.

¹³⁹ HICKEY, Gerald Cannon. *Free in the Forest.* s. 169, 196-198.

V roce 1969 bylo vydáno nařízení, že horalská rodina, která praktikovala žďárové zemědělství, bude mít nárok na deset hektarů půdy. Horalští vůdci však doufali, že nařízení nebude implementováno, protože se zvyšovaly pokusy Vietů získat v Centrální vrchovině půdu. V roce 1970 se po prvé sešel nově založený Výbor pro záležitosti etnických menšin. Bylo rozhodnuto, že každá horalská vesnice bude mít hlavní oblast pro žití určenou na základě oněch deseti hektarů na jednu rodinu. Přestože toto rozhodnutí vešlo v platnost, bylo kvůli malé akceschopnosti na provinční úrovni rozdáno pouze malé množství pozemků.¹⁴⁰ Od roku 1975 navíc začala veškerá půda patřit státu.¹⁴¹

Během války zemřelo mnoho horalů a zvyšující se počet Vietů v oblasti situaci také nepomáhal. Podle Nay Luetta, ministra pro rozvoj minoritních etnik, se v uprchlických táborech nacházelo přibližně 150 000 horalů a od roku 1965 do roku 1972 prý kvůli válce zemřelo kolem 200 000 horalů. Také bylo přesunuto minimálně 85 % horalských vesnic. Zatímco počet horalů kvůli válce klesal, počet Vietů v Centrální vrchovině se zvyšoval. Luett také poznamenal, že úroveň základního školství poklesla a mnoho škol bylo zničeno.¹⁴²

V roce 1974 byla obnovena činnost hnutí „FULRO“. Skuteční vůdci se však nacházeli v Kambodži, zatímco hnutí bylo oživováno falešnými vůdci, přívrženci Vietkongu. „FULRO“ si mezi místními obyvateli získalo širokou podporu a bylo zodpovědné za zabití padesáti Vietů během srpna roku 1974. Poté, co komunistická Vietnamská lidová armáda vstoupila do Ban Mê Thuôt, se „FULRO“ přidalo na jejich stranu. Město, celá oblast, a nakonec i Saigon byly dobyty.¹⁴³ Poté, co padl i Phnompenh, vůdci pravého FULRO uprchli do hor. Y Bham Enuol a další horalé byli údajně povražděni Rudými Khmery.¹⁴⁴

2.2.5. Sjednocený Vietnam

V roce 1975 byli horalští vůdci ve Vietnamu zatčeni a posláni do převýchovných táborů.¹⁴⁵ Ti, kterým se podařilo utéct do hor, organizovali hnutí odporu. V roce 1976 již bylo všem jasné, že komunisty slíbená autonomní zóna v Centrální vrchovině nebude založena. Místo toho začala nová vláda kvůli ekonomickému rozvoji do oblasti přesouvat Viety a kočovné horaly usazovat.¹⁴⁶ Také bylo ustaveno několik nových ekonomických zón určených

---

¹⁴⁰ HICKEY, Gerald Cannon. *Free in the Forest*. s. 203-204, 226.

¹⁴¹ Human Rights Watch. *Repression of Montagnards*. Podkapitola The 1990s.

¹⁴² HICKEY, Gerald Cannon. *Free in the Forest*. s. 252-253.

¹⁴³ *Tamtéž*. s. 268-274.

¹⁴⁴ Y-Bham Enuol. In: *Montagnard Support Group*. [online].

¹⁴⁵ Propuštěných bylo jen několik, neboť jich mnoho v táborech a vězeních zemřelo. Nay Luett, bývalý ministr pro rozvoj minoritních etnik v roce 1976 ve vězení údajně spáchal sebevraždu. HICKEY. *Free in the Forest*. s. 295-296.

¹⁴⁶ Jedním z důvodů nuceného usazování také byla kontrola populace.

pro vietnamské osadníky. Komunistická rétorika a činy byly vlastně téměř totožné jako ty Diệmovy.¹⁴⁷

Aktivita hnutí odporu však neustávaly. V Kambodži se FULRO spojili s Rudými Khmery, se kterými trénovali a vyměňovali si informace.¹⁴⁸ Centrem jejich činnosti se stala oblast Mondolkiri v Kambodži, odkud podnikali výpady do Centrální vrchoviny. Roku 1986 však Rudí Khmerové přestali FULRO zásobovat zbraněmi a potravinami, neboť prý neměli politickou vizi, potraviny a nerozuměli světu kolem sebe.¹⁴⁹ Roku 1986 bylo několik stovek vojáků FULRO přesunuto do USA a pro FULRO, které mělo prakticky nulovou podporu a žádné zásoby, tak nastaly těžké časy. V roce 1992 se zbylých 400 vojáků a členů jejich rodin vzdalo vojákům UNTAC (United Nations Transitional Authority in Cambodia). Někteří z nich získali azyl v USA.¹⁵⁰

V roce 1986 byla zahájena liberalizační reforma *đôi mõi* (renovace). V této době migrace organizované vládou poklesly, naopak však rostla spontánní migrace. Do Centrální vrchoviny se za vidinou zbohatnutí nestěhovali jen Vietové, nýbrž i minoritní etnika ze severu. Místo toho, aby si etnika pomáhala a aby Vietové pomohli horalům s rozvojem, došlo naopak k soutěži o půdu a přírodní zdroje.¹⁵¹ V roce 1993 byl vydán zákon o půdě. Veškerá půda sice nadále patřila státu, jedinci však mohli získat právo na její užívání a toto právo buď koupit, prodat nebo zdědit. Na půdě však nesmělo být praktikováno žďárové zemědělství, tudíž byli horalé nuceni se usadit a začít pěstovat rýži na zavlažovaných polích či pepř a kávu na plantážích. V polovině devadesátých let začalo přerozdělování půdy, které probíhalo velmi pomalým tempem, neboť se horalé vydávali k provinčním úřadům z těžko dostupných míst. Navíc často neměli dostatek peněz na poplatky a úplatky, neuměli příliš dobře vietnamsky a také byli místními úředníky diskriminováni.¹⁵² Často pak docházelo k zadlužování horalů, kteří následně své právo na užívání půdy prodávali,¹⁵³ čímž se dostali do větší chudoby.

Jak jsem již uvedla výše, půda stále patřila státu. Pokud si to situace vyžadovala, půda musela být státu vrácena. Mezi takové situace patřila například národní obrana, bezpečnost či národní nebo veřejný zájem, jako bylo například vybudování nové školy. V několika vesnicích byla dokonce zkonfiskována půda, na níž byl hřbitov, aby na ní mohly

---

¹⁴⁷ HICKEY. *Free in the Forest*. s. 284-286.

¹⁴⁸ *Tamtéž*. s. 297.

¹⁴⁹ THAYER, Nate. Montagnard Army Seeks U. N. Help. In: *The Phnom Penh Post*. [online]. 1992.

¹⁵⁰ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola The Highlands After 1975.

¹⁵¹ *Tamtéž*. Podkapitola Population Explosion.

¹⁵² *Tamtéž*. Podkapitola The 1990s.

¹⁵³ *Tamtéž*. Podkapitola A History of Resistance to Central Government Control.

být založeny státní plantáže. Pokud musela být půda vrácena, dostali horalé peněžní náhradu, která však často nebyla dostačující. Není překvapením, že taková situace vyústila v několik protestů.¹⁵⁴

Během tohoto období bylo také zaznamenáno několik případů šikany ze strany místních autorit kvůli údajnému šíření protestantské víry¹⁵⁵ a kritiky Komunistické strany Vietnamu (dále KSV). Na stížnosti a petice vláda téměř nereagovala. V roce 1999 byl totiž vydán dekret, který zaručoval svobodu náboženského vyznání. Vláda však mohla regulovat činnost náboženských organizací a organizace, která by oponovala VSR, měla být potrestána. Mnoho křesťanských horalů bylo za organizaci náboženské schůze či účasti na ní pokutováno vykonáním nucených prací. Jeden z giaraiských mužů, který se stal protestantem v roce 1997, byl dokonce kvůli své víře konfrontován místními autoritami stokrát.¹⁵⁶ „Pokaždé se mě zeptali, zda jsem stále protestant, a když jsem jim řekl ano, donutili mě posekat trávu kolem budovy Lidové komise (...). Přes ta léta jsem si na to už zvykl. Oni se nezmění a já se nezměním. Je to součást mého života.“¹⁵⁷

2.3. Analýza nepokojů z roku 2001 a 2004 a jejich důsledky

V následující podkapitole se nejprve podíváme na okolnosti a průběh demonstrací z roku 2001 a 2004 a důsledky jejich propuknutí. Také zde popisují reakci vlády na demonstraci z roku 2001. Tato část se proto se mírně překrývá s kapitolou zabývající se řešením konfliktu, neboť z ní vyplývají příčiny další demonstrace. Pro tuto část byly mým hlavním zdrojem zprávy organizace Human Rights Watch (HRW), která poskytla o uplynulých událostech nejvíce informací a zároveň zajistila výpovědi mnoha horalů. Tudíž lze tuto část také vnímat jako prezentaci pohledu horalů. Následuje shrnutí vybraného novinového článku, který ukazuje, jak demonstraci vnímá vietnamská vláda. Na závěr se podíváme na vyjádření vlády.

2.3.1. Rok 2001

V roce 2000 organizace na ochranu práv horalů jménem Montagnard Foundation, Inc. (MFI),¹⁵⁸ jejímž vůdcem je Ksor Kok, začala shromažďovat horaly, kteří se usadili v USA. Tito horalé se následně vrátili do Vietnamu jako turisté a v tichosti šířili informace o MFI, která se snažila získat pro Centrální vrchovinu nezávislost. Ti, kteří zůstali ve Státech, budovali

---

¹⁵⁴ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola The 1990s.

¹⁵⁵ Protestantství je totiž vietnamskou vládou vnímáno jako zahraniční snaha destabilizovat stát.

¹⁵⁶ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola Repression of Ethnic Minority Protestants.

¹⁵⁷ *Tamtéž.*

¹⁵⁸ Tato organizace působí v USA.

sít' podporovatelů na dálku za pomoci telefonních hovorů či dopisů. V některých oblastech byly rozdávány kopie dokumentů o historii horalů v jazyce etnika Ê Đê. Hlavními stanovisky organizace bylo to, že Ksor Kok byl prezidentem republiky Dega,¹⁵⁹ horalé v oblasti měli zažádat o navrácení své země a že se o to mělo usilovat v míru, bez jakýchkoliv násilností, které by snížily vážnost tohoto problému. O organizaci se dozvěděla i vietnamská vláda, jež podezřelé předváděla na policejní stanici k výslechu, což vyvolalo několik menších demonstrací. V lednu roku 2001 varoval předseda vlády před nepřátelskými silami, které se snažily destabilizovat zemi snahou o ovládnutí důležitých oblastí a využitím komplikovaných záležitostí, jako je etnicita či náboženství.¹⁶⁰

Dne 29. ledna byli v provincii Gia Lai zatčeni dva horalé, čehož využili lídři horalů. Následující den asi 500 lidí demonstrovalo v jednom z okresních měst v provincii Gia Lai a požadovalo propuštění zatčených mužů, autonomii a větší náboženskou svobodu. Horalští lídři naplánovali další demonstrace v Pleiku a Ban Mê Thuôt na 2. února. Den před plánovanou demonstrací policie obklíčila domy vůdců MFI v Gia Lai. Vojska obklíčila několik vesnic nedaleko Pleiku, postavila silniční zátarasy na cestách vedoucí do provinčních měst a odstříhla telefony v Pleiku. I přes všechny překážky se následující den do Pleiku dostavilo několik tisíc demonstrantů, kteří zaplnili ulice před provinčním úřadem KSV. Policie zbila mnoho účastníků, kterým nezbyvalo nic jiného než se bránit. Demonstranti rozbili několik policejních aut a zranili mnoho policistů. Kolem poledne vyšli z budovy úřadu provinční představitelé, aby si vyslechli demonstranty a vysvětlili jim, že jejich snahou je oživit socioekonomický rozvoj celého regionu. Chvíli nato byli dva zatčení horalé propuštěni. Od 3. do 6. února probíhaly demonstrace také v Ban Mê Thuôt a dalších částech provincie Đăk Lăk a 14. února v Kontumu. Svědci popisují, jak se demonstranti i přes zátarasy dopravovali do měst prostřednictvím kol, motorek či dokonce traktorů. Mnoho se jich do měst kvůli blokádám ani nedostalo. Do Ban Mê Thuôt byly také odeslány tři vládní tanky. Přesto byly demonstrace ve všech městech poměrně poklidné.¹⁶¹

Na demonstrace odpověděla vláda novými represemi, zavíráním kostelů, zatýkáním a v několika případech i mučením. Zároveň zvýšila počet vysílání v jazycích minoritních etnik a možností jejich vzdělání a zahájila přezkoumání politiky ekonomického rozvoje v Centrální vrchovině. Po demonstracích uprchla část horalů do Kambodži, tudíž začala vláda

---

¹⁵⁹ „Slovo Dega či Degar je odvozené z jazyka E De z fráze *Anak Ede Gar*, což znamená ‚synové hor‘.“ Human Rights Watch. *Repression of Montagnards*. Podkapitola Introduction.

Tento termín byl přijat horaly jako označení pro všechna domorodá etnika v Centrální vrchovině.

¹⁶⁰ Human Rights Watch. *Repression of Montagnards*. Podkapitola The Movement for Land Rights and Religious Freedom.

¹⁶¹ *Tamtéž*.

omezovat komunikaci mezi vesnicemi a pohyb občanů a farářů na území Centrální vrchoviny. Horalé také museli předem nahlašovat své cesty do jiných vesnic či oblastí. V mnoha vesnicích mohly vesnice opouštět pouze ženy. Zahraničním novinářům byl vstup do Centrální vrchoviny zakázán, stejně jako některým zahraničním diplomatům. Hotelům bylo po demonstracích na dva týdny zakázáno přijímat zahraniční turisty a národní park Yok Đôn byl dočasně uzavřen. Zahraniční organizace působící v Centrální vrchovině, jako je například British volunteer organization, Voluntary Services Overseas či dánský Červený kříž, však mohly v oblasti zůstat, i když jejich členové nemohli v noci opouštět oblast. Dále se zesílily restriktce vůči křesťanům. Na mnoha místech vláda zakázala náboženská setkání a zesílila dohled nad různými spolky a shromážděními. HRW zveřejnili rozhovor s mužem, který strávil v březnu 2001 několik dní na policejní stanici, kde ho nutili vzdát se své křesťanské víry. Poté, co odmítl, donutili ho celé ráno stát s rukama nad hlavou, čelem k obrazu Ho Či Mina, aby „viděl pravého Ježíše“. Poté muže propustili domů. V některých oblastech byl na křesťany, kteří se demonstrací zúčastnili, vyvíjen nátlak ve formě vyloučení z vládního programu na distribuci potravin.¹⁶²

Po demonstracích uprchla část horalů z provincií Đák Lăk a Gia Lai do lesů v kambodžských provinciích Ratanakiri a Mondulakiri. V březnu téhož roku zatkla kambodžská policie dvacet čtyři horalů z etnika Ê Đê. Vietnam vyvíjel na Kambodžu tlak, aby uprchlíky vrátil do Vietnamu, nakonec však Kambodža podlehla nátlakům USA a organizací pro lidská práva a umožnila uprchlíkům odjet do USA, kde dostali od Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) status uprchlíka.¹⁶³ Tito horalé následně v USA uspořádali demonstraci kvůli půdě a náboženské svobodě v Centrální vrchovině a také žádali Američany, aby bojkotovali vietnamskou kávu, kvůli které je jejich půda zabírána.¹⁶⁴

Poté, co vláda implementovala represivní politiku, se příliv uprchlíků do Kambodži zvýšil. Tyto uprchlíky však Kambodža vrátila do Vietnamu pod příslibem, že budou uprchlíci chráněni. V červenci začali kvůli represím překračovat hranice i ti, kteří se demonstrací nezúčastnili, neboť se dozvěděli, že jsou v Kambodži zakládány uprchlické tábory. K odchodu se také rozhodli, protože se šířila zvěst, že OSN poskytne politickou podporu hnutím za nezávislost. Někteří rovněž odešli, protože doufali, že budou přemístěny do jiných států, jako jsou například USA. V červnu 2001 bylo mezi Vietnamem, Kambodžou a UNHCR zahájeno vyjednávání, jehož cílem bylo vytvořit program dobrovolné repatriace. Vietnamská

---

¹⁶² Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola Government Response.

¹⁶³ *Tamtéž*. Podkapitola Refugee Flight to Cambodia.

¹⁶⁴ CROSSETTE, Barbara. New Protest in Old Conflict with Vietnam. In: *The New York Times*. [online]. 2001.

strana však nesouhlasila s podmínkou UNHCR, který chtěl neomezený přístup do Centrální vrchoviny. Uzavřená dohoda nakonec nezmínila nic o ochraně protestantů, vůdců hnutí o nezávislost, o dobrovolnosti repatriace či respektování přání horalů odejít do Kambodži. V dohodě rovněž bylo stanoveno, že UNHCR musela pokaždé žádat o vstup do oblasti. Vietnamská vláda slíbila, že repatriované uprchlíky nebude trestat. Tento slib však nesplnila a některé horaly po navrácení zatkla. Po sepsání dohody vietnamská vláda vyvíjela tlak na Kambodžu a UNHCR, aby okamžitě repatriovali všechny uprchlíky, kterých v té době bylo přes 1000. Následujícího roku byla uzavřena bilaterální dohoda mezi Kambodžou a Vietnamem o navrácení horalů. Repatriace doprovázelo násilí, neboť se horalé do Vietnamu vrátit nechtěli. Přestože UNHCR protestoval, vietnamská strana se odkázala na fakt, že v dokumentu dobrovolnost zmíněna nebyla. Není tedy ani překvapující, že UNHCR nebylo zajištěno povolení Centrální vrchovinu navštívit. UNHCR nakonec od dohody odstoupil.¹⁶⁵

Situace se neuklidnila ani v následujícím roce. Během roku 2002 bylo zatčeno více jako sto horalů.¹⁶⁶ V říjnu roku 2002 vydala komunistická strana směrnici týkající se boje proti „národu Dega“ a „Degarskému protestantství“,¹⁶⁷ které údajně není pravým náboženstvím, nýbrž reakcionářským spolkem, jenž se snaží oslabit vládu zneužitím problematiky náboženství a půdy. V prosinci před Vánocemi roku 2002 zatkla policie několik desítek horalů během mší či překračování kambodžských hranic a zakázala vykonávání mší, aby předešla shromažďování křesťanů. Místní autority rovněž zakázaly shromáždění o více jak čtyřech lidech.¹⁶⁸

Vláda se však snažila horaly uklidnit. Například poskytla horalům pomoc ze strany vietnamského Červeného kříže, zdravotní péči zdarma pro 6000 horalů, lepší přístup ke vzdělání, nevyužitou státní půdu, rozšířila vysílání v jazycích horalů a slíbila zlepšit životní podmínky v Centrální vrchovině. Oblast také navštívil premiér a vysocí představitelé komunistické strany. Vláda rovněž uvedla, že rozmístí úředníky z provincie Gia Lai a Ďák Lák do vesnic horalů, aby se snažili vyřešit konflikt, pomohli horalům se zvýšením produkce a upevnili společenský pořádek a bezpečnost v regionu. Mnoho z těchto slibů se však na lokální úrovni nedostalo.¹⁶⁹

---

¹⁶⁵ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola Refugee Flight to Cambodia.

¹⁶⁶ Human Rights Watch. New Assault on Rights in Vietnam's Central Highlands. In: *A Human Rights Watch Briefing Paper*. [online]. 2003. s. 10.

¹⁶⁷ Tin Lành Dega, tedy Degarský protestantismus je neschválený druh křesťanství, který kombinuje protestantismus s etnickou hrdostí a snahou o autonomii. Human Rights Watch. Vietnam: Torture, Arrests of Montagnard Christian. [online]. 2005. Podkapitola Religious Persecution.

¹⁶⁸ Human Rights Watch. New Assault on Rights in Vietnam's Central Highlands. s. 1, 5.

¹⁶⁹ Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola Interpreting the Unrest.

2.3.2. Rok 2004

V období Velikonoc roku 2004 vypukla další demonstrace v provinciích Gia Lai, Đăk Nông a Đăk Lăk. Vládní ozbrojené složky již byly připraveny a cesty do provinčních měst byly zabarikádovány. Demonstranti požadovali navrácení půdy, náboženskou svobodu, svobodu pohybu a propuštění horalských politických vězňů. Stovky demonstrantů a několik desítek policistů bylo zraněno, přestože měla být akce nenásilná. Údajně bylo zabito deset až dvacet horalů a několik policistů, veřejnoprávní média ve Vietnamu však o tom neinformovala.¹⁷⁰ O dvou mrtvých se však zmínila například zpráva vietnamské ambasády v USA.¹⁷¹ Údajně najatí vietští civilisté se přidali na stranu policistů a házeli na demonstranty kameny. Nicméně se někteří Vietové přidali i na stranu horalů. Poté, co demonstrace skončila a horalé se vrátili svých do vesnic, vtrhli do nich policisté. Během hledání aktivistů ničili policisté domy horalů a místa určená ke shromažďování křesťanů. Mnoho horalů uteklo do Kambodži.¹⁷² Teprve až na nátlak zahraničních médií začala kambodžská vláda řešit humanitární otázky způsobené vlnami uprchlíků a závazky vyplývající z úmluvy o uprchlících a umožnila UNHCR přístup k uprchlíkům. Od července roku 2004 do ledna roku 2005 poskytl UNHCR ochranu více než 700 horalům, které přemístil do Phnompenhu. Dne 27. prosince však UNHCR na žádost kambodžské vlády uzavřel dočasný uprchlický tábor v provincii Ratanakiri a všichni zaměstnanci a uprchlíci museli být přemístěni do Phnompenhu. Kambodžská vláda rovněž oznámila, že zpřísní bezpečnostní kontroly na hranicích, aby zamezila vstupu uprchlíků do státu, a že bude násilně vracet uprchlíky, kteří nebudou pod ochranou UNHCR.¹⁷³

Po zbytek roku 2004 bylo mnoho horalů zatýkáno a nuceno vzdát se protestanství.¹⁷⁴ V listopadu a prosinci téhož roku bylo zatčeno více jako 200 horalských křesťanů, mezi nimiž byli například církevní činitelé či podezřelí z aktivismu. Vláda se podle HRW totiž obávala, že místo pořádání křesťanských obřadů chystali horalé na Vánoce demonstrace.¹⁷⁵

2.3.3. Pohled z vietnamské strany

Pro zajímavost si nyní ukážeme vybraný článek z vietnamských novin z roku 2001. Podle VnExpress se dne 22. září 2000 v Coloradu, USA, v domě Ksor Koka odehrála schůze

---

¹⁷⁰ Human Rights Watch. Vietnam: Torture, Arrests of Montagnard Christian. In: *Human Rights Watch*. [online]. 2005. Podkapitola The 2004 Easter Crackdown.

¹⁷¹ Hoàng, Hải Vân. Sự thật về vụ gây rối ở Tây Nguyên (Pravda o nepokojích v Centrální vrchovině). In: *Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States of America*. [online]. 2004.

¹⁷² Human Rights Watch. Vietnam: Torture, Arrests of Montagnard Christian. Podkapitola The 2004 Easter Crackdown.

¹⁷³ *Tamtéž*. Podkapitola New Refugee Flow.

¹⁷⁴ *Tamtéž*. Podkapitola Religious Persecution.

¹⁷⁵ *Tamtéž*. Podkapitola Recent Arrests and harrasment.

hnutí FULRO. V bytě byla pověšená vlajka hnutí a jeho členové zpívali hymnu FULRO. Toho dne se měl Ksor Kok prohlásit prezidentem „Republiky Dega“,¹⁷⁶ o níž prohlašuje, že ji OSN uznává a že s ní dalších 195 zemí světa navázalo zahraniční styky. Podle Ksok Koka prý vláda zavedla politiku plánovaného rodičovství proto, aby se etnika nemohla rozvíjet, a proto od všech členů chtěl, aby mu hlásili každou sterilizaci, neboť o tom chtěl napsat článek. Také řekl, ať horalé neposílají své nemocné rodinné příslušníky do nemocnice, protože je tam otráví, ať nenechávají děti očkovat, protože by je naočkovali jedem a ať klidně prodají svoji půdu Vietům, protože si ji horalé stejně vezmou zpět. Rozdal všem přítomným program hnutí a zaúkoloval je, aby se vrátili do Vietnamu. Všichni přítomní mu museli dát poplatek „pro stát a národ“.¹⁷⁷ Poté, co vypukly demonstrace v Pleiku a Ban Mê Thuôt, které Ksor Kok řídil z USA, demonstranti svázali Y Broma, místopředsedu kulturního oddělení a nařídili mu, aby předal Ksor Kokovi veškeré pravomoci.¹⁷⁸ „Měl svázané ruce, ale ani rozrušeného davu se vůbec nebál. Pevným hlasem jim řekl, že to, co dělají, je špatné.“¹⁷⁹ Poté ho demonstranti zbili. Všichni mladiství byli odvedeni na jedno místo, aby mohli aktivistům pomáhat. Dne 5. února si rodiče měli své děti přivolat domů a vysvětlit jim, že jednájí protiprávně. Spousta mladistvých si následně uvědomila, že byla obelhána. Dne 7. února se skoro všichni vůdci horalů došli omluvit místním autoritám. Ti následně vyzvali Viety, kteří si od horalů koupili pozemky, aby jim je prodali zpět.¹⁸⁰

2.3.4. Vyjádření vlády

O událostech z roku 2001 vláda informovala až 8. února. Za nepokoje prý může činnost „špatných elementů“ a extrémistů. Situace však byla prý stabilizována.¹⁸¹ Mluvčí ministerstva zahraničních věcí rovněž informovala, že v Gia Lai bylo zatčeno dvacet lidí za „provokativní jednání a způsobování nestability.“ Za demonstrace v Ban Mê Thuôt prý mohly špatné informace o událostech v Pleiku a za příčiny protestů označila mluvčí zneužívání náboženství a stížnosti na půdu. Neuvedla však, o které náboženství se jednalo, či etnicitu zatčených.¹⁸²

Vládní vyjádření jsou z obou let poměrně stejná, nicméně vyjádření z roku 2004 zdůrazňují zásahy ze zahraničí. Za nepokoje mohou především organizace Montagnard

---

¹⁷⁶ Tato republika se má rozkládat od provincie Quảng Trị do Bình Thuận.

¹⁷⁷ NGUYỄN, Nhu Phong. Sự thật về cuộc “gây rối mang màu sắc chính trị” ở Tây Nguyên: phần I (Pravda o politických nepokojích v Centrální vrchovině: část I). In: *VnExpress*. [online]. 2001.

¹⁷⁸ Sự thật về cuộc “gây rối mang màu sắc chính trị” ở Tây Nguyên: phần II (Pravda o politických nepokojích v Centrální vrchovině: část II). In: *VnExpress*. [online]. 2001.

¹⁷⁹ *Tamtéž*.

¹⁸⁰ *Tamtéž*.

¹⁸¹ Reuters. *Vietnam media acknowledges widespread unrest*. 2001. Cit. podle Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Podkapitola Increasing the Pressure.

¹⁸² Agence France-Presse. Vietnam Admits to More Unrest Among Minorities in Highlands. In: *The New York Times*. [online]. 2001.

Foundation a Transnacionální radikální strana,¹⁸³ nikoliv konfiskace půdy a náboženské represe. Místní obyvatelé byli prý oklamáni a vyhrožováním přinuceni se demonstrací zúčastnit. Výše uvedené organizace prý šířily zprávu, že vláda zabila 400 lidí a hodila jejich těla do řeky. Organizátoři demonstrace dále šířili, že OSN je ochotna přemístit místní obyvatele do zahraničí. Demonstranti byli místními autoritami požádáni, aby přestali demonstrovat, a byly jim poskytnuty prostředky, aby se mohli dopravit domů. Autority zadržely iniciátory, vůdčí osobnosti demonstrace a ty, kteří napadli veřejné činitele ve službě. Vláda také připustila problémy týkající se půdy, které jsou výsledkem ekonomické restrukturalizace regionu. Zavázala se problém vyřešit a zlepšit životy lidí všech sociálních tříd.¹⁸⁴ Naopak, co se týče náboženské svobody, vláda se stížnostmi demonstrantů nesouhlasí. Právo vyznávat jakékoliv náboženství je garantováno Ústavou a toto právo je všemi respektováno.¹⁸⁵

2.4. Impakt konfliktu na aktuální politiku vietnamské vlády

V následující kapitole se podíváme na to, jak demonstrace z roku 2001 a 2004 ovlivnily politiku národnostních menšin ve Vietnamu. Vietnamská vláda se rozhodla konflikt řešit jak strukturálními, tak distribučními přístupy.

2.4.1. Strukturální přístupy

Po demonstracích vláda horaly stíhala, omezovala jejich činnost a vyvíjela na ně nátlak. Došlo k uzavření kostelů, k zákazu náboženských setkání a zpřísnění dohledu nad náboženskými spolky. Roku 2004 bylo vydáno nařízení o víře a náboženství, které zaručovalo svobodu náboženského vyznání. Náboženství však nesmělo být použito k podrývání míru, národní nezávislosti a jednoty státu, k podněcování násilí a šíření protistátních aktivit.¹⁸⁶ Po demonstracích horalé také přechali do sousední Kambodži, a proto začala vláda omezovat a kontrolovat komunikaci mezi vesnicemi a pohyb občanů v Centrální vrchovině.

V rubnu roku 2001, tedy dva měsíce po demonstracích, se Nông Đức Mạnh,¹⁸⁷ příslušník národnostní menšiny Tày, stal generálním tajemníkem KSV.¹⁸⁸ Poprvé v dějinách

---

¹⁸³ Oficiální jméno této organizace je Nonviolent Radical Party, Transnational and Transparty. Jedná se o nevládní organizaci sdružující politické osobnosti různých národů, která se snaží prosazovat zlepšení lidských práv. NRPTT. About Us – Misson. In: *NRPTT*. [online].

¹⁸⁴ LE, Dung. Vietnam spokesman says unrest in Central Highlands „incited from outside“. In: *BBC Monitoring Asia Pacific*. [online]. 2004.

¹⁸⁵ Hoàng, Hải Vân. Sự thật về vụ gây rối ở Tây Nguyên (Pravda o nepokojích v Centrální vrchovině). [online].

¹⁸⁶ Pháp lệnh của Ủy Ban Thường Vụ Quốc Hội Việt Nam số 21/2004/PL-UNTVQH11 (Nařízení Stálého výboru Národního shromáždění číslo 21/2004/PL-UNTVQH11). [online]. 2004.

¹⁸⁷ Ve společnosti kolují zvěsti, že je Nông Đức Mạnh synem Ho Či Mina, a že právě tento fakt mu pomohl stát se generálním tajemníkem KSV. Poté, co byl Nông Đức Mạnh na tyto zvěsti dotázán, odpověděl: „Všichni Vietnamci jsou dětmi strýčka Ho.“ The Associated Press. New Leader in Vietnam. In: *The New York Times*. [online]. 2001.

¹⁸⁸ The Associated Press. *c. d.*

Vietnamu se tak příslušník národnostní menšiny stal hlavou Strany, což může svědčit o zapojení národnostních menšin do vedení státu. Dalším důkazem tohoto tvrzení může být i složení současného Národního shromáždění. Z 496 poslanců je 86 příslušníky národnostních menšin,¹⁸⁹ což činí přibližně 17 % všech poslanců. Pro připomenutí, národnostní menšiny zahrnují přibližně 14,6 % vietnamské populace.

2.4.2. Distribuční přístupy

Nyní si představíme klíčové programy týkající se národnostních menšin, které byly implementovány po roce 2001. Menšiny totiž často sužuje chudoba, která může být příčinou etnické křivdy, jež může přispět k propuknutí etnického konfliktu. Níže uvedené projekty tak řeší širokou škálu socio-ekonomických problémů týkající se rozvoje a pozvednutí životní úrovně národnostních menšin.

Nejrozsáhlejším projektem je program 135. Jeho cílem je snížit extrémní chudobu, zajistit přístup k pitné vodě v odlehlých oblastech, zvýšit školní docházku, zlepšit tržní podmínky v odlehlých oblastech, zlepšit infrastrukturu a poskytnout chudým lidem školení o produkci.¹⁹⁰ První fáze tohoto programu (2001-2005) byla implementována v 2400 nejchudších komunitách v zemi a druhá fáze (2006-2010) jich pokryla 2100.¹⁹¹ V roce 2007 vešel v platnost systém půjček pro národnostní menšiny žijící v extrémně těžkých podmínkách. Způsobilé domácnosti si mohly od Banky pro sociální politiku půjčit částku vyšší než 5 milionů VND, která nebyla zatížena úroky či poplatky za půjčku.¹⁹² Program 135 byl nakonec prodloužen do roku 2020.¹⁹³

Dalším projektem, který vláda po demonstracích implementovala, je program 132. Tento program byl vytvořen v roce 2002 a jeho cílem bylo zvýšit produkci v Centrální vrchovině a poskytnout místním obyvatelům půjčky pro stavbu domů. Na něj navázal program 134, který také rozvinul řešení přístupu k pitné vodě. Jedním z cílů tohoto projektu bylo také zabránit tomu, aby horalé prodávali svoji půdu v důsledku liberalizace obchodu s půdou z roku 1988 a 1993.¹⁹⁴ Mimo tento program vláda také zavedla dotace na sůl, petrolej, semena, hnojivo a dopravu pro obyvatele odlehlejších oblastí.¹⁹⁵

---

¹⁸⁹ HOÀNG, Duân. 86/496 đại biểu Quốc hội khóa 14 là người dân tộc thiểu số (86/496 poslanců ze 14. Národního shromáždění je příslušníky národnostních menšin). In: *Công Thương (Průmysl)*. [online]. 2016.

¹⁹⁰ BAULCH, Bob a HOÀNG, Thu Phương. Tóm tắt các chương trình /chính sách liên quan tới dân tộc miền núi ở Việt Nam – giai đoạn 1998 đến nay (Souhrn programů/politik týkající se horských etnik ve Vietnamu – období 1998 do současnosti). In: *iSEE*. [online]. s. 3-4.

¹⁹¹ NGUYEN, Thi Thu Phuong a BAULCH, Bob. *A Review of Ethnic Minority Policies and Programs in Vietnam*. Brighton: University of Sussex, 2007. s. 5-6.

¹⁹² *Tamtéž*. s. 9.

¹⁹³ NGUYỄN, Xuân Phúc. Giới thiệu. In: *Chương trình 135*. [online]. 2016.

¹⁹⁴ NGUYEN, Thi Thu Phuong a BAULCH, Bob. *c. d.* s. 10-11.

¹⁹⁵ BAULCH, Bob a HOÀNG, Thu Phương. *c. d.* s. 11.

Dalším problémem, kterým se vláda zabývala, jsou lesy a lesní půda. Lesy byly rozděleny na tři druhy podle účelu využití: pro produkci, pro ochranu a pro zvláštní účely (například pro ochranu vzácných rostlin a živočichů). Cílem programu obnovy lesů bylo poskytnout menšinovým komunitám a chudým obyvatelům lesní půdu, prostředky na jeho údržbu a školení o udržitelném využití lesů. Tímto programem chtěla vláda vytvořit pracovní pozice pro národnostní menšiny a zvýšit produkci lesů.¹⁹⁶

Prostřednictvím vzdělávací politiky byly dětem národnostních menšin poskytnuty předškolní kurzy, aby se mohly naučit vietnamsky. Základní vzdělání bylo pro menšinové děti zdarma a na vyšších stupních bylo školné sníženo. Přestože zákon o univerzalizaci základního vzdělávání z roku 1991 podporuje výuku jak ve vietnamštině, tak v jazycích minoritních etnik, děti se učí pouze ve vietnamštině. Jednak je těžké sjednotit výuku ve třídě, jejíž žáci mluví až 8 jazyky, a jednak je nedostatek vyučujících, kteří by v jazycích menšin vyučovali. Výuku v mateřských jazycích horalů tak často poskytují pouze náboženské organizace. Pro žáky minoritního původu existují i roční předuniverzitní kurzy, které jsou určeny pro méně kvalifikované studenty a slouží jako příprava na univerzitní studium. Od roku 2006 návštěva tohoto kurzu není pro adepty povinná. Kromě toho mohou místní autority žáky na univerzitu či vyšší odbornou školu jmenovat, a to na základě jejich kvalifikace, etnicity a bydliště. Cílem tohoto jmenování je vychovat nové kádry, kteří by v regionu pracovali. Jmenování studenti se tak po dokončení studia musí na pět let vrátit a pracovat ve veřejných službách.¹⁹⁷

Další oblastí, kterou se vláda zabývala, je zdravotnictví. Menšinám měly být poskytnuty příspěvky na zdravotní péči a pojištění zdarma. Tento program však nebyl příliš úspěšný, neboť ho doprovázela spousta problémů, jako bylo pozdní vydávání průkazů pojištěnce, komplikované postupy či slabý dohled nad implementací programu.¹⁹⁸

Klíčovým tématem byly také informace a přístup k nim. Došlo ke zvýšení počtu televizních a rádiových kanálů vysílajících v jazycích národnostních menšin či k distribuci novin a časopisů zdarma.¹⁹⁹ Dne 10. února 2002 byl například spuštěn kanál VTV5, který vysílá ve 13 jazycích národnostních menšin.²⁰⁰ Toto datum bylo mimochodem období výročí jednoho roku od propuknutí nepokojů v roce 2001.

Poslední projekty, o kterých se zmíním, jsou projekty na socioekonomický rozvoj regionů. Každá oblast má svou vlastní kulturu a odlišné přírodní podmínky, kterým se musí

---

¹⁹⁶ BAULCH, Bob a HOÀNG, Thu Phương. *c. d.* s. 5-6.

¹⁹⁷ NGUYEN, Thi Thu Phuong a BAULCH, Bob. *c. d.* s. 18, 24-25.

¹⁹⁸ *Tamtéž.* s. 29.

¹⁹⁹ BAULCH, Bob a HOÀNG, Thu Phương. *c. d.* s. 12.

²⁰⁰ Đài truyền hình Việt Nam (Vietnamská televizní stanice). In: *Wikipedia*. [online].

program přizpůsobit. Všechny programy se však snaží řešit stejné problémy: rekultivaci půdy, vodní systém, zastřešení domů, podporu pro navrácení migrantů z pohraničních oblastí, přesídlení domácností ze vzdálených oblastí do dostupnějších oblastí a přesídlování obecně, usazování kočovných etnik, zdravotnictví, vzdělávání a obstarání ubytování pro zdravotní personál a vyučující v odlehlých oblastech.²⁰¹

2.5. Současná situace

Národnostní politika byla a stále je formulována tak, aby kladla důraz na rovnost všech vietnamských etnik, jejich sjednocení a vzájemnou pomoc k modernizaci. Tato politika se zaměřuje na ekonomický rozvoj menšin a obranu, neboť menšiny obývají strategicky významnou oblast. V neposlední řadě je cílem politiky národnostních menšin také zlepšit jejich úroveň vzdělání, zdravotnictví a životní úroveň obecně, a zachovat jejich kulturu.²⁰²

Přes veškeré snahy vietnamské vlády se však situace od roku 2001 téměř nezměnila, ačkoli v následujících letech propukly další demonstrace týkající se stejných témat: půda, náboženství a svoboda pohybu. Horalé jsou nadále zatýkáni a vyslýcháni ohledně náboženských a politických aktivit. Rovněž mají zakázáno věřit v neschválené formy náboženství. Vláda tyto kroky obhájuje tím, že se snaží eliminovat „špatná“ náboženství, jako je Degarské protestanství. Toto náboženství je podle vietnamské vlády krytím pro oživení FULRO a jeho separatistických snah. Vláda se tak nadále snaží bojovat proti „reakcionářským organizacím“.²⁰³

V lednu 2018 začal platit nový zákon týkající se náboženství, který nahradil nařízení z roku 2004. Podle tohoto zákona musí být všechny náboženské skupiny registrované a schválené vládou. Zákon proces registrace usnadňuje²⁰⁴ a dokonce povoluje náboženským skupinám vzdělávací, zdravotní či charitativní aktivity. Nový zákon je však formulován velmi nejasně, což může zvýšit kontrolu nad náboženskou svobodou.²⁰⁵

Dodnes také pokračuje konflikt o půdu. V roce 2016 propukla v Ban Mê Thuôt demonstrace o 400 lidech, kteří protestovali proti zabavení půdy státem za účelem založení státních kávových a kaučukových plantáží. Konfiskace se často týkala těch, kteří vyznávali protestanství.²⁰⁶

---

²⁰¹ NGUYEN, Thi Thu Phuong a BAULCH, Bob. *c. d.* s. 31-32.

²⁰² LÂM, Bá Nam. Chính sách dân tộc của Đảng trong thời kỳ đổi mới (Národnostní politika v období renovace). In: *Báo Điện Tử Đảng Cộng Sản Việt Nam (Elektronické noviny vietnamské komunistické strany)*. [online].

²⁰³ Human Rights Watch. Persecuting „Evil Way“ Religion. In: *Human Rights Watch*. [online]. 2015.

²⁰⁴ Došlo například ke zkrácení lhůty pro registraci z 23 let na 5 let a snížil počet procedur.

²⁰⁵ Asylum Research Consultancy. *Vietnam Query Response: The treatment of ethnic minority groups in Vietnam*. [online]. 2017. s. 14.

²⁰⁶ *Tamtéž*. s. 23-25.

Horale tak nadále, i přes kontrolu pohybu, překračují hranice do Kambodži, odkud pokračují například do Thajska či USA.²⁰⁷ Vietnamští úředníci údajně nutí horaly ve Vietnamu, aby svým příbuzným, kteří uprchli, napsali dopis, že je bezpečné vrátit se do Vietnamu. Ti, co se rozhodnou do Vietnamu vrátit, jsou po návratu zadrženi a vyslýcháni, přestože jim vláda slíbila, že nebudou za překročení hranic potrestáni.²⁰⁸ Obávám se, že tento trend bude pokračovat, dokud vláda nepřestane se systematickou politickou perzekucí horalů a omezováním lidských práv ve Vietnamu.

---

²⁰⁷ Asylum Research Consultancy. s. 28.

²⁰⁸ Human Rights Watch. *Cambodia: Protect Montagnards Refugees*. In: *Human Rights Watch*. [online]. 2017.

Závěr

Co je to etnický konflikt? Jedná se o boj mezi dvěma či více etniky, jehož cílem je něco získat a zároveň zneškodnit druhou stranu. Aktéry takového konfliktu jsou především etnika a národy. Přestože přesná definice etnika neexistuje, podle sociologa A. Smithe se ze skupiny lidí stává etnikum tehdy, když splňují následující kritéria: mají mýtus o společném původu, společné dějiny, kolektivní jméno, sdílenou kulturu, společné území, ale především je musí pojít pocit solidarity. Národ je definován velmi podobně. Od etnika se liší tím, že představuje i politickou jednotku. Národ je také spjatý s nacionalismem, což je požadavek, aby politická komunita odpovídala té národní. Nacionalismus se obvykle objevuje v období, kdy se etnikum cítí oslabené a ohrožené. V případě etnického konfliktu ve Vietnamu hraje hlavní roli státní národ. Ke vzniku státních národů docházelo především v kolonizovaných zemích, kde došlo nejprve k ustavení státu a teprve poté vznikl národ. Státní národ se následně snaží o kulturní integraci všech obyvatel na svém území, což může vyústit v etnický konflikt mezi státním národem a etnickými a národnostními menšinami, jako tomu je v případě horalů v Centrální vrchovině.

Proč etnické konflikty vznikají? Existuje mnoho teorií o příčinách etnického konfliktu, které D. Horowitz shrnul do deseti bodů. Etnický konflikt je například následkem odlišné etnicity, střetu rozdílných kultur, dlouhodobé nenávisti, či soutěže o moc mezi různými etniky. Kromě toho je etnický konflikt ovlivněn modernizací či evolučními předpoklady. Tyto přístupy Horowitz dále rozdělil na „tvrdé“ a „měkké“. Zastánci tvrdých přístupů jsou toho názoru, že etnický konflikt je součástí lidské přirozenosti. Naopak zastánci měkkých přístupů tvrdí, že etnický konflikt je výsledkem strategických rozhodování a manipulace. V našem případě je konflikt také způsoben politickým střetem mezi státním národem, tedy Viety, a národnostními menšinami, neboť se Vietové snaží o integraci menšin.

Etnický konflikt má obvykle následující průběh: hromadění příčin, mobilizace a konflikt a případně konsolidace. Pokud je etnikum s fungováním státu nespokojené a vnímá stát jako nefunkční, hromadí se příčiny. Na stav etnik působí dlouhodobé a krátkodobé vlivy. Příkladem dlouhodobých vlivů je masivní migrace Vietů do Centrální vrchoviny, a příkladem krátkodobých vlivů je propuknutí demonstrací. Pokud dojde k organizaci nespokojených, nastává jejich mobilizace a konflikt propuká naplno. Konflikt má pak vliv na stát, jeho vztahy a fungování. Etnický konflikt může například způsobit mezinárodní napětí či vytvoření nových politik, kterými se vláda snaží konflikt vyřešit.

Nejdůležitější je odstranit příčiny konfliktu. Stát toho může dosáhnout implementací strukturálních a distribučních přístupů. Strukturálními technikami lze změnit politickou situaci,

ve které se etnický konflikt odehrává, zatímco distribučním přístupem lze dosáhnout například etnické rovnováhy v ekonomických příležitostech. Etnolog Filip Tesař rozdělil různá strukturální řešení na: eliminaci odlišnosti (asimilace, integrace či masové populační přesuny), kontrolu odlišnosti (systémové potlačování jiné kultury) a uznání odlišnosti (kantonizací, federalizací či konsocionalismem). Například Vietnam etnický konflikt řeší eliminací a kontrolou odlišnosti, jak jsme mohli vidět v hlavní části práce.

Jak a proč vznikl konflikt ve Vietnamu? Napětí mezi Viety a horaly se datuje až do 11. století, tedy do období prvních kontaktů. Ve vztahu mezi Viety a horaly však existovala jakási rovnováha, kterou narušil příchod Francouzů a kolonizace Vietnamu. Francouzi, a poté i Vietové, vnímali kulturu horalů jako zaostalou a od 20. století se snažili se kočovné horaly usadit a modernizovat, aby dosáhli jejich úrovně. S horaly si také v rámci politiky rozděl a panuj vytvořili vztah patron-klient, což horalům později v padesátých letech způsobilo problémy. Protože byla Centrální vrchovina úrodná, Francouzi na ni zakládali kávové, pepřové a kaučukové plantáže, na nichž pracovali horalé a Vietové, kteří sem začali kvůli práci migrovat. Vietové sem také přicházeli proto, aby se od nich mohly horalé učit a tím se modernizovat. Počet Vietů v oblasti se však začal zvyšovat, což způsobilo strach a pocit křivdy na straně horalů, ale především soutěž o půdu mezi Viety a horaly. Ve čtyřicátých letech zde Francouzi vytvořili poloautonomní oblast jménem Pays Montagnarde du Sud, která však byla v roce 1955 začleněna do Republiky Vietnam, čímž svůj poloautonomní status ztratila. V tomto období, během přítomnosti USA, byla navíc v rámci budování moderního státu zavedena i politika budování národa, která mimo jiné spočívala i v asimilaci horalů. Toho chtěla vláda dosáhnout relokací Vietů do Centrální vrchoviny a horalů do nížin. V tomto období tak vzniklo několik etnonacionálních hnutí, například Bajaraka či FULRO, a jednotná činnost horalů tak začala být koordinovanější. Etnonacionalisté požadovali například navrácení poloautonomního statusu a rovnost všech etnik. Situace se zhoršila s nástupem komunistického režimu. Půdu vlastnil stát, který ji sice mohl propůjčit obyvatelům, ale v určitých situacích si ji mohl vzít zpět. Navíc i přes zaručovanou svobodu náboženského vyznání začala vláda regulovat činnost náboženských organizací a trestat ty, kteří například vyznáváním protestanství údajně vyjádřili nesouhlas s vládou.

V roce 2000 začala organizace Mountagnard Foundation, Inc. mobilizovat horaly a plánovat demonstraci. V únoru roku 2001 tak v Centrální vrchovině vypuklo několik velkých demonstrací, jejichž účastníci požadovali větší náboženskou svobodu a autonomii. Na nepokoje vláda odpověděla zadržováním a vyslýcháním horalů, a novými represemi, týkající se například náboženství. Podle vlády totiž za nepokoje mohly „špatné elementy“, jako je například státem

neuznané náboženství jménem Degarské protestanství nebo extrémisté, kteří údajně horaly k demonstracím donutili. Kvůli následným vládním represím přehali horalé do Kambodži, a proto začala vláda kontrolovat a omezovat jejich pohyb. Není tedy překvapením, že v roce 2004 vypukly další velké demonstrace. Protestující požadovali navrácení půdy, náboženskou svobodu, svobodu pohybu a propuštění horalských politických vězňů. Během této události dokonce zemřelo několik lidí. Situaci se snažila vláda vyřešit strukturálními a distribučními přístupy. Po protestech se opakovala situace z roku 2001: následovalo další zatýkání, represe a omezování svobody pohybu, neboť horalé stále migrovali do Kambodži. Na druhou stranu však bylo vytvořeno několik programů na zlepšení životní úrovně horalů, neboť horalé dodnes tvoří velkou část chudých ve Vietnamu.

Přes veškeré snahy vlády se situace téměř nezměnila a napětí je v oblasti dodnes. Horalé jsou nadále zatýkáni a nuceni vzdát se neschváleného degarského protestanství, které je podle vlády příčinou všech nepokojů v Centrální vrchovině. Navíc začalo od roku 2018 platit nové nařízení, které při „správné interpretaci“ upevňuje kontrolu vlády nad náboženskými spolky. Vláda navíc pokračuje v konfiskaci půdy, na níž zakládá státní plantáže. Vláda tento krok obhajuje tím, že se snaží o ekonomický rozvoj oblasti. Oblast v současné době skutečně vzkvétá, ale horalé jsou stále chudí. Kvůli perzekucím a situaci ve Vietnamu pokračují horalé v nezákonném překračování hranic do Kambodži, protože doufají v relokaci do jiného státu, kde by mohli žít svobodněji.

Seznam použité literatury

Prameny

Hình ảnh cộng đồng 54 dân tộc Việt Nam (Obraz komunity 54 vietnamských národnostních menšin). In: *Cổng Thông Tin Điện Tử Chính Phủ Nước Cộng Hoà Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam (Elektronický informační portál vlády VSR)*. [online]. [cit. 7.2.2017]. Dostupné z: <<http://www.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/NuocCHXHCNVietNam/ThongTinTongHop/dantoc>>.

HOÀNG, Hải Vân. Sự thật về vụ gây rối ở Tây Nguyên (Pravda o nepokojích v Centrální vrchovině). In: *Embassy of the Socialist Republic of Vietnam in the United States of America*. [online]. 18. 4. 2004. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://vietnamembassy-usa.org/vi/tin-tuc/2004/04/su-ve-vu-gay-roi-o-tay-nguyen>>.

NGUYỄN, Xuân Phúc. *Giới thiệu*. In: *Chương trình 135*. [online]. 2. 9. 2016. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://chuongtrinh135.vn/Gioi-Thieu>>.

Pháp lệnh của Ủy Ban Thường Vụ Quốc Hội Việt Nam số 21/2004/PL-UNTVQH11 ngày 18 tháng 6 năm 2004 về tin ngưỡng, tôn giáo (Nařízení Stálého výboru Národního shromáždění číslo 21/2004/PL-UNTVQH11 ze dne 18. 6. 2004 o víře a náboženství). [online]. 18. 6. 2004. [cit. 29.7. 2018]. Dostupné z: <<https://luatvietnam.vn/linh-vuc-khac/phap-lenh-21-2004-pl-ubtvqh11-uy-ban-thuong-vu-quoc-hoi-16290-d1.html>>.

Tổng điều tra dân số và nhà ở Việt Nam năm 2009 (Sčítání lidu a domů ve Vietnamu z roku 2009). [online]. 2010. [cit. 7. 2. 2017]. Dostupné z: <http://portal.thongke.gov.vn/khodulieudanso2009/Tailieu/AnPham/KetQuaToanBo/3_Ketqua-toanbo.pdf>.

Sekundární literatura

CÀM, Trọng. *The Thái Ethnic Community in Viet Nam*. Hanoj: Thế Giới Publishers, 2007.

CORDELL, Karl a WOLFF, Stefan. *Ethnic Conflict: Causes, consequences, and response*. Cambridge: Polity Press, 2010. ISBN 987-0-7456-3931-4.

ĐẶNG, Nghiêm Vạn, LƯU Hùng a CHU, Thái Sơn. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoj: Thế Giới Publishers, 2010. ISBN 9786047721993.

ENLOE, Cynthia H. *Ethnic Conflict and Political Development*. Boston: Little, Brown and Company, 1973.

- ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-7419-053-7.
- ESMAN, Milton J. *An Introduction to Ethnic Conflict*. Cambridge: Polity Press, 2004. ISBN 0-7456-3116-9.
- HICKEY, Gerald Cannon. *Free in the forest: ethnohistory of the Vietnamese central highlands, 1954-1976*. New Haven: Yale University Press, 1982. ISBN 0-300-02437-1.
- HICKEY, Gerald Cannon. *Sons of the Mountains*. New Haven a Londýn: Yale University Press, 1982.
- HOROWITZ, Donald L. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press, 2000. ISBN 0-520-22706-9.
- CHRISTIE, Clive J. *A modern history of Southeast Asia: decolonization, nationalism and separatism*. London: I.B. Tauris, c1996. ISBN 1-86064-354-X.
- MCELWEE, Pamela. „Blood Relatives“ or Uneasy Neighbors? Kinh Migrant and Ethnic Minority Interactions in the Trường Sơn Mountains. *Journal of Vietnamese Studies*. 2008, 3(3). 81-116.
- PHAM, Thai Hung, LE, Dang Trung a NGUYEN, Viet Cuong. Poverty of the Ethnic Minorities in Vietnam: Situation and challenges from the Poorest Communes. *MPRA Paper*. 2013, No. 50372.
- REJAI, Mostafa a ENLOE, Cynthia H. Nation-States and State-Nations. In: *International Studies Quarterly*. 1969, 13(2). 140-158.
- SMITH, Anthony D. *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Basil Blackwell, 1986. ISBN 0-631-16169-4.
- STALIN, Josef V. *Marxismus a národnostní otázka*. 2. vyd. Praha: Vydavatelství knih Svoboda, 1950.
- TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.
- TOMEŠ, Jiří. *Války po rozpadu bipolárního světa – tendence a příčiny*. In: TOMEŠ, Jiří, FESTA, David, NOVOTNÝ, Josef. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. Praha: Nakladatelství P3K, 2007. ISBN 978-80-903587-6-8.
- Velký slovník naučný: encyklopedie Diderot*. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902723-1-2.

Universum: všeobecná encyklopedie. 1. díl. A-F. Praha: Odeon, 2002.

WALDENBERG, Marek. Terminologie. Národ, národnostní menšiny, národní otázky, národní ideologie. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-20-2.

54 ethnic groups in Vietnam/54 dân tộc Việt Nam. Hanoj: Vietnam News Agency Publishing House/Nhà Xuất Bản Thông Tấn, 2014.

Vietnam: Ethnic population face decline. *Asia News Monitor; Bangkok.* Bangkok: 2009.

Vietnam: Ethnicity make up 14,6 % of Vietnam's population – survey. *Asia News Monitor; Bangkok.* Bangkok: 2016.

VU, Quoc Khanh, ed. *Người Dao ở Việt Nam – The Yao People in Vietnam.* Hanoj: Nhà Xuất Bản Thông Tấn, 2007.

Internetové zdroje

Agence France-Presse. Vietnam Admits to More Unrest Among Minorities in Highlands. In: *The New York Times.* [online]. 9. 2. 2001. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/2001/02/09/world/vietnam-admits-to-more-unrest-among-minorities-in-highlands.html>>.

Asylum Research Consultancy. *Vietnam Query Response: The treatment of ethnic minority groups in Vietnam: Hmongs and Montagnards.* [online]. 19. 7. 2017. [cit. 28. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://www.refworld.org/pdfid/5970855d4.pdf>>.

Bản đồ hành chính Việt Nam (Administrativní mapa Vietnamu). In: *Wikipedia.* [online]. [cit. 13.2.2017]. Dostupné z: <https://vi.wikipedia.org/wiki/B%E1%BA%A3n_m%E1%BA%ABu:B%E1%BA%A3n_%C4%91%E1%BB%93_h%C3%A0nh_ch%C3%ADnh_Vi%E1%BB%87t_Nam>.

BAULCH, Bob a HOÀNG, Thu Phương. Tóm tắt các chương trình / chính sách liên quan tới dân tộc miền núi ở Việt Nam – giai đoạn 1998 đến nay (Souhrn programů/politik týkající se horských etnik ve Vietnamu – období od 1998 do současnosti). In: *iSEE.* [online]. [cit. 27. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://isee.org.vn/Content/Home/Library/342/tom-tat-cac-chuong-trinh-chinh-sach-lien-quan-toi-dan-toc-mien-nui-o-viet-nam-giai-doan-1998-den-nay.pdf>>.

CROSSETTE, Barbara. New Protest in Old Conflict with Vietnam. In: *The New York Times*. [online]. 5. 5. 2001. [cit. 24. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/2001/05/05/nyregion/new-protests-old-conflict-with-vietnam-montagnards-bring-their-fight-new-york.html>>.

Đài truyền hình Việt Nam (Vietnamská televizní stanice). In: *Wikipedia*. [online]. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <https://vi.wikipedia.org/wiki/%C4%90%C3%A0i_Truy%E1%BB%81n_h%C3%ACnh_Vi%E1%BB%87t_Nam>.

Dega Flags. In: *Montagnard Support Group*. [online]. [cit. 29. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://montagnardsupportgroup.blogspot.com/p/dega-flags.html>>.

Highland communal House – Nhà Rông Tây Nguyên. In: *Mapio*. [online]. [cit. 29. 7. 2017]. Dostupné z: <<https://mapio.net/pic/p-64129452/>>.

HOÀNG, Duân. 86/496 đại biểu Quốc hội khoá 14 là người dân tộc thiểu số (86/496 poslanců ze 14. Národního shromáždění je příslušníky národnostních menšin). In: *Công Thương (Průmysl)*. [online]. 15. 6. 2016. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://congthuong.vn/86496-dai-bieu-quooc-hoi-khoa-14-la-nguoi-dan-toc-thieu-so-70524.html>>.

Human Rights Watch. *Cambodia: Protect Montagnards Refugees – Forced Return to Vietnam Will Bring Mistreatment, Arrest*. In: *Human Rights Watch*. [online]. 12. 9. 2017. [cit. 28. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hrw.org/news/2017/09/12/cambodia-protect-montagnards-refugees>>.

Human Rights Watch. New Assault on Rights in Vietnam's Central Highlands. In: *A Human Rights Watch Briefing Paper*. [online]. 2003. [cit. 24. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hrw.org/legacy/backgrounders/asia/vietnam/vietrights.pdf>>.

Human Rights Watch. Persecuting „Evil Way“ Religion: Abuses against Montagnards in Vietnam. In: *Human Rights Watch*. [online]. 26. 6. 2015. [cit. 28. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hrw.org/report/2015/06/26/persecuting-evil-way-religion/abuses-against-montagnards-vietnam>>.

Human Rights Watch. Repression of Montagnards. Conflicts over Land and Religion in Vietnam's Central Highlands. In: *Human Rights Watch*. [online]. 2002. [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hrw.org/reports/2002/vietnam/index.htm#TopOfPage>>.

Human Rights Watch. Vietnam: Torture, Arrests of Montagnard Christian; Cambodia Slams the Door on New Asylum Seekers In: *A Human Rights Watch Briefing Paper*. [online]. 2005. [cit. 24. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hrw.org/legacy/backgrounders/asia/vietnam0105/vietnam0105.pdf>>.

LE, Dung. Vietnam spokesman says unrest in Central Highlands „incited from outside“. In: BBC Monitoring Asia Pacific. [online]. 20. 4. 2004. [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné z: <<https://search.proquest.com/docview/461091929?accountid=3551>>.

LÂM, Bá Nam. Chính sách dân tộc của Đảng trong thời kỳ đổi mới (Národnostní politika v období renovace). In: *Báo Điện Tử Đảng Cộng Sản Việt Nam (Elektronické noviny vietnamské komunistické strany)*. [online]. 7. 10. 2017. [cit. 28. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://www.dangcongsan.vn/tu-lieu-van-kien/tu-lieu-ve-dang/sach-chinh-tri/books-310520153565356/index-11052015349135660.html>>.

NGÔ, Đức Thịnh. Kho tàng sử thi Tây Nguyên (Pokladnice taynguyenských eposů). In: *Báo Đăk Lăk điện tử (Elektronické noviny Dak Laku)*. [online]. 8. 9. 2009. [cit. 27. 7. 2018]. Dostupné z: <<http://www.baodaklak.vn/channel/3522/200909/kho-tang-su-thi-tay-nguyen-1717791/>>.

NGUYỄN, Như Phong. Sự thật về cuộc “gây rối mang màu sắc chính trị” ở Tây Nguyên: phần I (Pravda o politických nepokojích V Centrální vrchovině: část I). In: *VnExpress*. [online]. 7. 3. 2001. [cit. dne 24. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://vnexpress.net/tin-tuc/phap-luat/su-that-ve-cuoc-gay-roi-mang-mau-sac-chinh-tri-o-tay-nguyen-1956176.html>>.

NGUYEN, Thi Thu Phuong a BAULCH, Bob. *A Review of Ethnic Minority Policies and Programs in Vietnam*. Brighton: University of Sussex, 2007.

NRPTT. About Us – Misson. In: *NRPTT*. [online]. [cit. 26. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://nrptt.org/mission/>>.

Nửa thế kỷ Việt Nam ‘sinh đẻ có kế hoạch’ như thế nào. (Jaké bylo půlstoletí implementace „politiky plánovaného rodičovství“ ve Vietnamu). In: *VNExpress*. [online]. [cit. 7. 2. 2017]. Dostupné z: <<https://vnexpress.net/projects/nua-the-ky-viet-nam-sinh-de-co-ke-hoach-nhu-the-nao-3618539/index.html>>.

Pa Cô trở thành dân tộc thứ 55 của Việt Nam (Pa Coové se stanou 55. vietnamskou národnostní menšinou). In: *Viện Sốt Rét Ký Sinh Trùng Côn Trùng Quy Nhơn (Ústav pro studium malárie, parazitismu a hmyzů v Quy Nhơn)*. [online]. 2009. [cit. 7. 2. 2017]. Dostupné z: <<http://www.impe-qn.org.vn/impe-qn/vn/portal/InfoDetail.jsp?area=81&cat=1171&ID=2288>>.

STEVENHAGEN, Rudolfo. Ethnic conflicts and their impact on international society. In: *International Social Science Journal*. [online]. 1998. [cit. 26. 7. 2018]. Dostupné z: <http://homepage.univie.ac.at/herbert.preiss/files/Stavenhagen_Ethnic_conflicts_international_impact.pdf>.

Sự thật về cuộc “gây rối mang màu sắc chính trị” ở Tây Nguyên: phần II (Pravda o politických nepokojích V Centrální vrchovině: část II). In: *VnExpress*. [online]. 14. 3. 2001. [cit. dne 24. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://vnexpress.net/tin-tuc/phap-luat/su-that-ve-cuoc-gay-roi-mang-mau-sac-chinh-tri-o-tay-nguyen-phan-ii-1956579.html>>.

THAYER, Nate. Montagnard Army Seeks U. N. Help. In: *The Phnom Penh Post*. [online]. 12. 9. 1992. [cit. 20. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.phnompenhpost.com/national/montagnard-army-seeks-un-help>>.

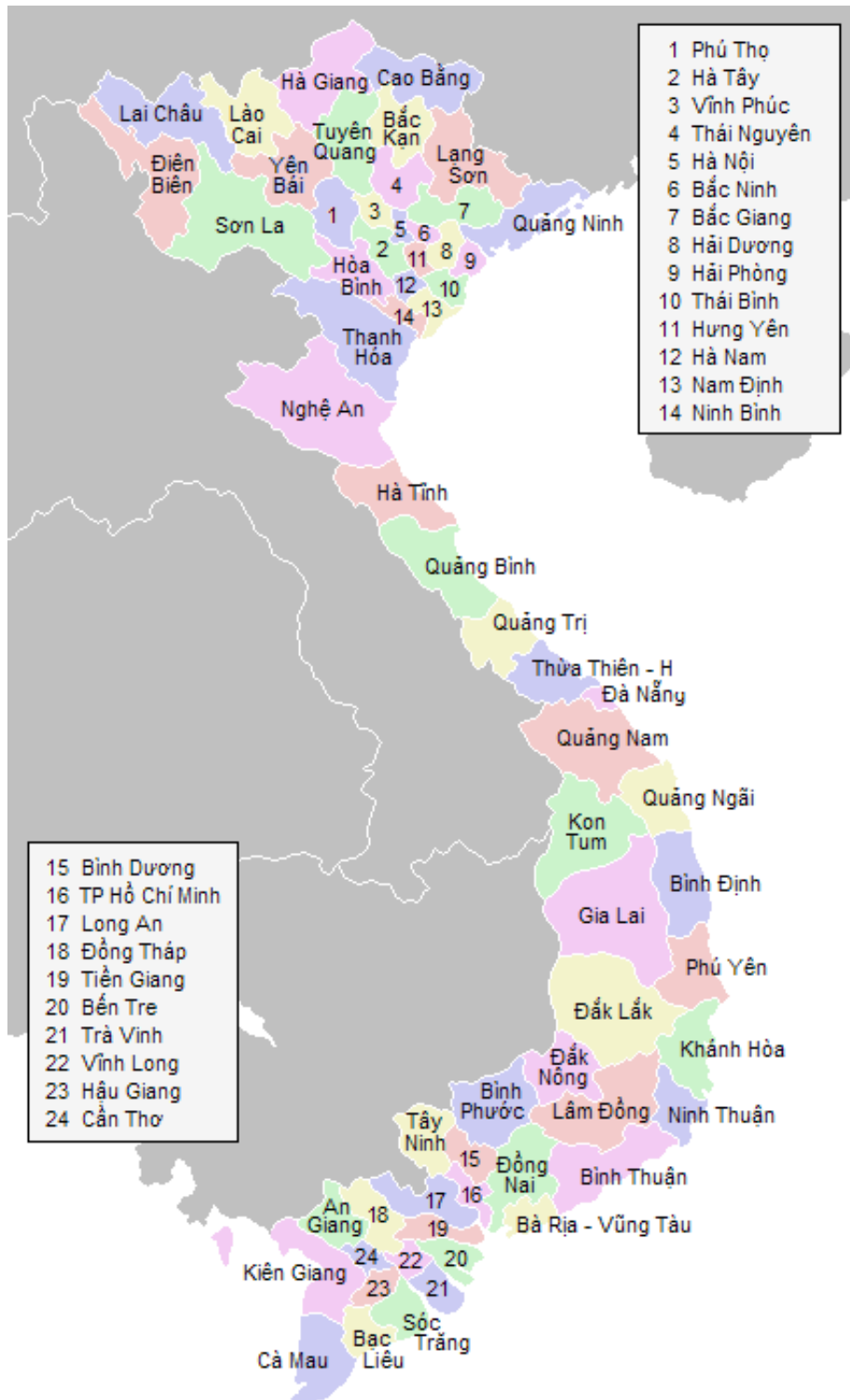
The Associated Press. New Leader in Vietnam. In: *The New York Times*. [online]. 23. 4. 2001. [cit. 25. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/2001/04/23/world/new-leader-in-vietnam.html>>.

Vietnam: Horská Sapa. In: *vietnam.asean.cz: Informace o zemích jihovýchodní Asie*. [online]. 18. 1. 2012. [cit. 6. 2. 2017]. Dostupné z: <<https://vietnam.asean.cz/clanek/1132-vietnam-horska-sapa>>.

Y-Bham Enuol. In: *Montagnard Support Group*. [online]. [cit. 20. 7. 2018]. Dostupné z: <<https://montagnardsupportgroup.blogspot.com/p/y-bham-enuol.html>>.

Přílohy

1. Mapa vietnamských provincií ²⁰⁹

²⁰⁹ Bản đồ hành chính Việt Nam (Administrativní mapa Vietnamu). In: *Wikipedia*. [online]. Dostupné z: <https://vi.wikipedia.org/wiki/B%E1%BA%A3n_m%E1%BA%ABu:B%E1%BA%A3n_%C4%91%E1%BB%93_h%C3%A0nh_ch%C3%ADnh_Vi%E1%BB%87t_Nam>.

2. Etnika ve Vietnamu²¹⁰

V roce 2009 měl Vietnam 85,85 milionů obyvatel.²¹¹ (V roce 2015 91,71 milionů obyvatel.²¹²) V následující tabulce uvádím oficiální jméno etnika, jak se samo označuje, pod jakým dalším jménem je známo a kolik lidí přibližně se k této národnosti hlásilo v roce 2009.

	Oficiální označení	Vlastní označení	Další jména	Počet příslušníků
1	Kinh (Việt)			75 594 427
2	Tày		Thổ	1 626 392
3	Thái	Tay, Thay	Tay Thanh, Man Thanh, Tay Mươi, Tay Mường, Hàng Tổng, Tay Do, Thổ	1 550 423
4	Mường	Mol (Mon, Moan, Mual)		1 268 963
5	Khmer		Cur, Cul, Cu, Thổ, Việt gốc Miên, Khmer K'rom	1 260 640
6	Hoa		Khách, Hán, Tàu	823 071
7	Nùng	Nông		968 800
8	Hmông	Hmông, Na miêu	Mẹo, Mèo, Miếu Ha, Mán Trắng	1 068 189
9	Dao	Kim Miên, Kim Mùn	Mán	751 067
10	Gia Rai	Gia Rai	Giơ Ray, Chơ Ray	411 275
11	Ê Đê	Anăk Ê Đê	Anăk Ê Đê, Ra Đê, Ê Đê-Êgar, Đê	331 194
12	Ba Na	Ba Na	BơNâm, Roh, Kon Kđe, Ala Kông, Kpang Kông	227 716
13	Sán Chay	Sán Chay	Hòn Bán, Chùng, Trại	169 410
14	Chăm		Chàm, Chiêm, Chiêm Thành, Chăm Pa, Hời...	161 729
15	Cơ Ho	Cơ Ho		166 112
16	Xê đăng	Xơ Teng, Tơ Đrá, Mnâm, Ca Dong, Ha Lãng, Tà Trĩ, Châu	Xơ Đăng, Kmrâng, Con Lan, Brila	169 501

²¹⁰ Tabulka byla sestavena z následujících zdrojů:

Tổng điều tra dân số và nhà ở Việt Nam năm 2009. Hanoi: 2010. s. 135 – 136.

Hình ảnh cộng đồng 54 dân tộc Việt Nam. In: *Cổng Thông Tin Điện Tử Chính Phủ Nước Cộng Hoà Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam*. [online]. [cit. 7.2.2017]. Dostupné z: <<http://www.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/NuocCHXHCNVietNam/ThongTinTongHop/dantoc>>.

²¹¹ *Tổng điều tra dân số và nhà ở Việt Nam năm 2009*. Hanoi: 2010. s. 134.

²¹² Vietnam: Ethnicity makes up 14,6% of Vietnam's population – survey. *Asia News Monitor*; Bangkok. Tato čísla však musíme brát s rezervou, neboť ve Vietnamu nedochází k přesnému součtu obyvatel. Veškerá čísla jsou pouze odhady.

17	Sán Diu	San Déo Nhín (Son Dao Nhân)	Trại, Trại Đất, Mán Quần Cộc, Mán Váy xẻ	146 821
18	Hrê	Hrê	Chăm Rê, Chom, Thượng Ba Tư, Lũy, Sơn Phòng, Đá Vách, Chăm Quảng Ngãi, Chòm, Rê, Man Thạch Bích	127 420
19	Ra Glai			122 245
20	Mnông	Mnông		102 741
21	Thổ	Thổ	Người Nhà làng Mường, Con Kha, Xá Lá Vàng	74 458
22	Xtiêng		Xa Điêng, Xa Chiêng	85 436
23	Khơ Mú	Kmụ, Kum Mụ	Xá Cầu, Khạ Klầu, Măng Cầu, Tày Hạy, Múm Xen, Pu Thềnh, Tềnh	72 929
	Oficiální označení	Vlastní označení	Další jména	Počet příslušníků
24	Bru-Vân Kiều	Bru	Bru, Vân Kiều	74 506
25	Cơ Tu	Cơ Tu	Ca Tu, Ka Tu	61 588
26	Giáy	Giáy	Nhắng, Dăng	58 617
27	Tà Ôi		Tôi Ôi, Pa Cô, Tà Uốt, Kan Tua, Pa Hi	43 886
28	Mạ	Mạ	Châu Mạ, Chô Mạ, Chê Mạ	41 405
29	Gié-Triêng	Gié, Triêng, Ve, Bnoong	Cà Tang, Giang Rẫy	50 962
30	Co	Cor, Col	Cua, Trầu	33 817
31	Chơ Ro		Châu Ro, Dơ Ro, Chro, Thượng	26 855
32	Xinh Mun	Xinh Mun	Puộc, Xá, Pnạ	23 278
33	Hà Nhi	Hà Nhi Già	U Ní, Xá U Ní	21 725
34	Chu Ru		Chơ Ru, Kru, Thượng	19 314
35	Lào	Thay, Thay Duôn, Thay Nhuôn	Phu Thay, Phu Lào	14 928
36	La Chí	Cù Tê	Thổ Đen, Mán, Xá	13 158
37	Kháng	Mơ Kháng	Háng, Brên, Xá	13 840
38	Phù Lá	Lao Va Xơ, Bò Khô Pạ, Phù Lá	Xá Phó, Cản Thín	10 944
39	La Hủ	La Hủ	Xá lá vàng, Cò Xung, Khù Sung, Kha Quy, Cọ Sọ, Nê Thú	9 651
40	La Ha	La Ha, Klá Plạo	Xá Cha, Cá Bung, Xá Khao, Xá Tầu Nhạ, Xá Poọng, Xá Uống, Bủ Hà, Pụa	8 177

41	Pà Thên	Pà Hung	Mèo Lài, Mèo Hoa, Mèo Đỏ, Bát tiên tộc	6 811
42	Lự	Lừ, Thay, Thay Lừ	Phù Lừ, Nhuồn, Duồn	5 601
43	Ngái	Sán Ngái	Ngái Hắc Cá, Ngái Lầu Mần, Hẹ, Sín, Đản, Lê, Xuyên	1 035
44	Chứt	Chứt	Rục, Arem, Sách	6 022
45	Lô Lô	Lô Lô	Mùn Di, Di Mần Di, La Ha, Qua La, Ô man, Lu Lộc Mần	4 541
46	Mảng	Mảng	Mảng Ừ, Xá Mảng	3700
47	Cờ Lao	Cờ Lao	Tứ Đư, Ho Ki, Voa Đê	2 636
48	Bố Y	Bố Y	Chùng Chá, Trọng, Gia...	2 279
49	Cống	Xám, Khổng, Phuy A		2 029
50	Si La	Cù Dề Sừ	Kha Pê	709
51	Pu Péo	Kabeo	La Quả, Penti Lô Lô	687
52	Rơ Măm			436
53	Brâu		Brao	397
54	Ớ Đu	Ớ Đu, I Đu	Tày Hạt	376
55	Cizinci			2 134

3. Klasifikace etnik podle jazykových rodin

Vietnamská etnika se z jazykového hlediska dělí na 8 jazykových větví spadajících do 5 jazykových rodin:²¹³

1) Austroasijská jazyková rodina (*Nam Á*):

- **việt-mườngská**: patří sem skupiny: Việt (Kinh), Mường, Thổ, Chứt
- **mon-khmerská**: Khơ Me, Ba Na, Xơ Đăng, Hrê, Cơ Ho, Mnông, Xtiêng, Khơ Mú, Bru-Vân Kiều, Cơ Tu, Gié Triêng, Tà Ôi, Mạ, Co, Chơ-ro, Xinh-mun, Kháng, Máng, Rơ Măm, Brâu, Ó Đu

2) Austronéská (*Nam Đảo*):

- **malajsko-polynéská**: Gia-rai, Ê-đê, Chăm, Ra-glai, Chu-ru

3) Thajsko-kadajská (*Thái-Kadai*):

- **thajská**: Tày, Thái, Nùng, Sán Chay, Giáy, Lào, Lu, Bô Y
- **kadajská**: La Chí, Cơ Lao, La Ha, Pu Péo

4) Tibetočínská (*Hán-Tạng*):

- **čínská**: Hoa (vlastní Čiňané), Sán Dìu, Ngái
- **tibeto-barmská**: Hà Nhì, Phù Lá, La Hủ, Lô Lô, Cống, Si La

5) Hmong-Daoská (*Hmông-Dao*)

- Hmông, Dao, Pà Thèn

4. Obecní dům (nhà rông)²¹⁴

²¹³ ĐẶNG, Nghiêm Vạn. *Ethnic Minorities in Vietnam*. Hanoj: 2010. s. 2.

²¹⁴ Highland communal House – Nhà Rông Tây Nguyên. In: *Mapio*. [online].

5. Vlajka státu Dega²¹⁵

6. Vlajka hnutí FULRO²¹⁶

---

²¹⁵ Dega Flags. In: *Montagnard Support Group*. [online]. [cit. 29. 7. 2018].

²¹⁶ *Tamtěž*.